БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряат-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 42 (6477)
ФЕВРАЛИИН 28
СУББОТО
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Хүдөөгэй корреспондент

Манай орон дотор коммунизм байгуулха хэрэгтэ советскэ хэблэлэй айхабтар ехэ удхашанартай байһые Коммунистическэ парти, тэрэнэй вождьнор Ленин ба Сталин онсо тэмдэглэнэ. Үргэн олон арад ниитэтэй манай партиин холбоо барисаагаа саг үргэлжэ бэхижүүлхэ, ажалшадые коммунистическэ үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ ябадалда манай хэблэл туйлай ехэ үүргэ дүүргэнэ. «Хэблэл болбол хүдэлмэришэн ангитай өөрынгөө, ойлгосотой хэлэн дээрэ үдэр бүхэндэ, час бүхэндэ партиин хөөрэлдэдэг эгээл хурса зэбсэг мүн» гэжэ нүхэр Сталин һургана.

Коммунистическэ партиин эгээл хурса зэбсэг байгша хэблэл хадаа олон түмэн ажалша ниитэтэй холбоо барисаа байгуулангүйгөөр, хүдөө нютагуудтахи эдэбхитэдтэ, штатнабэшэ корреспондентнүүдтэ ёһотойгоор түшэглэнгүйгөөр амжалтатай һайнаар хүдэлжэ шадахагүй байна.

Хүдөөгэй корреспондентнүүд хэд гээшэб? Тэдэнэр хадаа түбхын түрүүндэ колхозуудай, МТС-үүдэй, совхозуудай, предприятинуудай эрхим түрүү хүнүүд, хүдөөгэй интеллигенци, партийно-советскэ эдэбхитэд—манай орон дотор коммунизмын илан мандахын түлөө тэмсэлдэ бүхы хүсэ шадалаа ба һанал эрмэлзэлгэеэ, хүсэл зоригоо ба эрдэм бэлигээ зорюулһан хүнүүд мүн. Хүдөөгэй корреспондентнүүд манай агуу ехэ Эхэ ороной, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин арюун нангин хэрэгтэ хизааргүйгөөр этигэдэг, тэрээндэ үнэн сэхэ хүнүүд мүн.

Хүдөөгэй корреспондентнүүд болбол Коммунистическэ партиин ба советскэ правительствын политикые һайтар мэдэхэ, тэрэниие үргэн олон арад ниитэдэ гүнзэгыгөөр ойлгуулжа үгэхэ хүсэлэнтэй хүнүүд юм. Тэдэнэр хадаа һэрэмжэ ехэтэй, хурса нюдэтэй, юумые үнэн зүбөөр сэгнэдэг, бишыханшье дутагдалтай эбсэдэггүй хүнүүд байха ёһотой. Хүдөөгэй корреспондентнүүд болбол шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгые үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, колхозой, МТС-эй, предприятиин, эмхи зургаанай хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые саг соонь элирүүлхэ зорилготой.

Советскэ арадай үмэнэ Коммунистическэ партиин табиһан гайхамшаг ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэ үнэн зүрхэнһөө туһалха гэһэн арюун һайхан лэ һаналтай байһан туладаа хүдөө нютагуудһаа олон хүнүүд колхозойнгоо гү, али МТС-эй, фермынгээ гү, али бригадынтаа, предприятиин гү, али эмхи зургаанай, клубайнгаа гү, али уншалгын байшангай ажал хүдэлмэри тухай бэшэнэ, тэдэнэй ажал-ябуулгадахи дутагдалнуудые шүүмжэлэн элирүүлнэ, тэдэниие зайсуулан усадхаха замуудые тодорхойгоор заана.

Манай республиканска газетэнүүдтэ, аймагайнгаашье газетэдэ саг үргэлжэ хабаададаг, ажахын ба культурын байгуулалтын гол шухала асуудалнууд тухайда хододоо бэшэжэ байдаг хүнүүд, хүдөөгэй корреспондентнүүд республика доторнай олон юм. Жэшээлхэдэ, Закаменай аймагай багша нүхэр Шойдоков колхозой ажабайдал тухай, хүдөө тосхоной культурын хэр зэргээр ургажа байһан тухай манай газетэдэ хододоо бэшэдэг. Мүн тэрэшэлэн хүдөөгэй партийно-советскэ эдэбхитэд Дарханов (Байкало-Кударын аймаг), Замбалов (Түнхэнэй аймаг), жиирэй колхознигууд Дондупов (Курумканай аймаг), Аюров (Бичурын аймаг) ба бусад олон нүхэд манай газетэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм.

Селькорнууд хадаа ехэнхидээ ажал, үйлэдбэридэ сэхэ хабаадалсажа ябаһан, ямар нэгэн участогта ажаллажа байһан хүнүүд бшуу. Тиимэһээ тэрэ ажалаа селькор һайн мэдэдэг тэрээн тухайгаа принципиальнаар, үнэн зүбөөр бэшэдэг. Тэдэнэр олон янзын һони һонин асуудалнууд тухайда бэшэхэдэнь, тэдээнэй бэшэгүүд газетын тематикые баяжуулна, тэрэниие удха һайнтай, һонирхолтой болгоно.

Хүдөөгэй корреспондентнүүд хадаа колхозой ба МТС-эй, фермын ба бригадын, малшадай ба механизаторнуудай, багшанарай ба медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй ажал хүдэлмэри тухай бэшэхэдээ, тэрэ темээ өөрөө һайтар мэдэхэ, бодото тоо баримтануудые үнэн зүбөөр харуулха ёһотой. Гэхэ зуураа, хүсэд һайн мэдэхэгүй юумэн тухайгаа газетэдэ бэшэдэг, заримдаа худлааршье мэдээсэдэг ушар хаа яа үзэгдэнэ. Тиимэ хүнүүд селькорнуудай дунда тон үсөөн болобошье, нэгэшье хүнэй худалаар бэшээ хада тэрэнь газетын, партийна хэблэлэй нэрэ хүндые уншагшадай дунда унагааха байна.

Селькорнуудай бэшэгүүд ажалшадай улам ургажа байгаа политическэ эдэбхиие эли тодоор гэршэлнэ, социалистическэ хүдөө ажахынгаа дам саашаданъ хүгжөөн дэбжүүлхын түлөө тэдэнэй гаргадаг анхарал оролдолгые харуулна.

«Хүдөө ажахын бүхы культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ, ниитын малай ашаг шэмэ үгэлгые нилээд дээшэлүүлхэтэйгээ хамта тэрэнэй тоо толгойе саашаданъ олошоруулха, колхозуудай ниитын ажахые улам бэхижүүлхэ ба хүгжөөхэ зэргээр, хүдөө ажахыда түрүү техникэ ба агрокультура нэбтэрүүлжэ, совхозуудай болон МТС-үүдэй хүдэлмэриие һайжаруулха зэргээр газартаряалангай ба малажалай валовой болон товарна продукциие дээшэлүүлгэ хадаа саашадаашье хүдөө ажахын гол шухала зорилго зангаараа үлэнэ» гэжэ табадахи табанжэлэй түсэб тушаа партиин XIX съездын директивэнүүд соо хэлэгдэнэ.

Хүдөөгэй ажалшадай үмэнэ Коммунистическэ партиин табиһан энэ асари ехэ зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ газетын хүдөөгэй корреспондентнүүд ехэ үүргэ дүүргэнэ, дүүргэхэшье байна. Энэ үүргэеэ һайнаар бэелүүлхын тулада түбхын түрүүндэ тэдэнэр идейно-теоретическэ бэлэдхэлэйнгээ хэмжээе саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, партиин XIX съездын материалнуудые, «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэжэ нүхэр И. В. Сталинай гениальна зохёолые гүнзэгыгөөр шудалха зэргэтэй. Гадна, селькорнууд болбол журналистска мэргэжэлээ саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, газетын бүхы жанрнуудаар бэшэжэ һураха уялгатай.

Газетэ болбол Владимир Ильич Ленинэй хэлэһэнэй ёһоор «коллективнэ пропагандист, коллективнэ агитатор байхаһаа гадна, коллективнэ эмхидхэгшэ мүн». Тиимэһээ хэблэл хадаа бүхы ажал-ябуулгадаа үргэн ниитэ эдэбхитэдтэ, хүдөөгэйнгөө корреспондентнүүдтэ түшэглэн, Ленин—Сталинай партиин агуу ехэ идейнүүдые ажалшадай дунда нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлнэ, коммунизмын илалта тээшэ тэдэниие зоригжуулан уряална.

Мүнөө үедэ манай хүдөөгэй корреспондентнүүдэй урда ямар зорилго табигданаб?

Малай үбэлжэлгын ба түл абалгын тон харюусалгатай үе ерээ. Тиимэһээ хүдөөгэй корреспондентнүүд малай үбэлжэлгэ ба түл абалгын ямараар үнгэргэгдэжэ байһан тухай, үбэлэй үедэ сабшалан дээрэ наг шэбхэ, мүлһэ гаргаха, саһа тогтоохо, тошон халяаха, шугы бургааһануудые отолон хаяжа, сабшалангай шэнэ талмай нэмэжэ олохо гэхэ мэтын асуудалнуудаар бэшэжэ байха ёһотой. Гадна, үндэр ургасын бата бэхи база байгуулха асуудалда: агротехническэ хэмжээ ябуулгануудта, илангаяа үрһэ хүрэнгые тарилгын кондицида хүргэхэ асуудалнуудта селькорнууд тусгаар анхаралаа ханлуулжа, тэдээн тухайда хододоо газетэдэ бэшэжэ байха шухала.

Ажахын асуудалнуудһаа гадна, партийно-политическэ, идеологическа хүдэлмэри, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэри хүдөөгэй корреспондентнүүдэй гол анхаралда хододоо байха зэргэтэй.

Хүдөө бэшэгшэдэй хёрхо харасань, хурса гуурһань коммунистическэ общество байгуулха арюун нангин зорилгодонь советскэ арад, Коммунистическэ парти ба манай түрэл правительстводо улам эршэмтэйгээр туһалаг лэ!

Мүнөө үеын ород литературна хэлэнэй словарь

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). СССР-эй Наукануудай академиин языкознаниин институдай словарна сектор мүнөө үеын ородой литературна хэлэнэй гурбан том хуряангы словарь зохёожо эхилээ.

Тэрэ словарьта зуун мянгаһаа үлүү үгэнүүд орохо байна.

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Соведэй Президиумэй

МЭДЭЭСЭЛ

Бурят-Монголой АССР-эй ажалшадай депутадуудай аймагуудай, городской, городуудтахи районно, сельскэ, сомонуудай ба поселково Соведүүдтэ һунгаһан һунгалтануудай дүнгүүд тухай

1953 оной февралиин 22-то Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын ажалшадай депутадуудай аймагуудай, городской, городуудтахи районно, сельскэ, сомонуудай ба поселково Соведүүдтэ һунгаһан һунгалтанууд болоо.

Голосовалга нютагай сагаар үглөөнэй 6 часта хаа хаанагүй эхилбэ. Һунгалтанууд хадаа хүн зоной политическэ ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэрбэ. Һунгуулиин Участково комиссинуудай мэдээсэһэнэй ёһоор, һунгагшадай диилэнхи олонхинь үдэрэй 2 час хүрэтэр голосовалаад байгаа. Февралиин 22-ой һүниин 12 часта голосовалга хаа хаанагүй дүүрээ. Һунгуулиин Участково ба Окружной комиссинууд голосуудые тооложо, нютагай Соведүүдтэ һунгаһан һунгалтануудай дүнгүүдые тодорхойлжо эхилһэн байна.

Һунгуулиин Участково бүхы комиссинуудһаа абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор, регистрацида ороһон һунгагшадай ниитэ тооһоо 99,96 процентнь голосованида хабаадаа.

Тиимэ болохолоороо, үсөөн тоото һунгагшадһаа гадна, һунгагшад бүгэдөөрөө шахуу һунгалтануудта хабаадаһан байна.

Һунгуулиин бүхы 4978 округуудаар голосованида хабаадаһан һунгагшадай ниитэ тооһоо аймагуудай Соведүүдтэ—99,49 процентнь, республиканска мэдэлтэй городуудай городской Соведүүдтэ—99,62 процентнь, Улан-Удэ городой районно Соведүүдтэ —99,66 процентнь, Кяхтын городской Соведтэ —99,72 процентнь, сельскэ, сомонуудай Соведүүдтэ—99,28 процентнь, поселково Соведүүдтэ—99,09 процентнь коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадуудай түлөө голосовалба.

Кандидадуудай фамилинуудынь зурагдаһан бюллетеньнүүдэй тоо, тайлбарилан хэлэбэл, депутадуудта кандидадуудые һунгахагүй гэһэн голосуудай тоо аймагуудай Соведүүдтэ һунгаһан һунгалтануудаар—0,51 процент, республиканска мэдэлтэй городуудай городской Соведүүдтэ—0,38 процент, Улан-Удэ городой районно Соведүүдтэ—0,34 процент, Кяхтын городской Соведтэ—0,28 процент, сельскэ, сомонуудай Соведүүдтэ—0,72 процент, поселково Соведүүдтэ—0,91 процент байба.

«Бурят-Монголой АССР-эй ажалшадай депутадуудай аймагуудай, городской, городуудтахи районно, сельскэ, сомонуудай ба поселково Соведүүдтэ һунгаха һунгалтанууд тухай Дүримэй» 91-дэхи статьягай үндэһөөр, үнэнтэбэшэ гэжэ тоологдоһон бюллетеньнүүд байгаагүй.

Тиимэ болохолоороо, һунгагшад коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадуудай түлөө нэгэн һаналтайгаар голосовалаа гэжэ голосованиин дүнгүүд харуулна.

Бурят-Монголой АССР-эй нютагай бүхы Соведүүдтэ депутадууд болгогдон хамтадаа 4978 хүн һунгагдаа. Һунгагдаһан бүхы депутадууд хадаа коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадууд байна. Депутадуудай тоодо — 1762 эхэнэрнүүд гэхэ гү, али 35,39 процент, КПСС-эй 2472 гэшүүд ба кандидадууд гэхэ гү, али 49,66 процент, партийнабэшэ 2506 хүнүүд гэхэ гү, али 50,34 процент байна.

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

Колхозуудай библиотекэнүүд номуудые абана

ОДЕССА, февралиин 24. (ТАСС). Үнгэрһэн жэлэй баян олзо доход хубаахадаа, областиин колхозууд өөһэдынгөө библиотекын номой фондые ехэ болгохо хэрэгтэ ехэ мүнгэ һомолно.

Березовско районой Буденнын нэрэмжэтэ колхозой библиотекэдэ табан мянга гаран том номууд бии. Һүүлшын гурбан һарын туршада хүдөө ажахын артелиин культфондһоо 10 мянган түхэригэй шэнэ номуудые абаба. Колхозой парторганизациин секретарь И. П. Кириченко мүнөөдэр областной библиотекын коллекторһээ 350 ном шэлэжэ абаба.

«Ном худалдан абахаяа мүнгэ бү гамнагты»—гэжэ колхознигууд тоосоото суглаан дээрэ правленидээ захиба. Марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые, Сталинска шангай лауреадууд—советскэ уран зохёолшодой зохёолнуудые, арадай демократическа оронуудай уран зохёолшодой номуудые илангаяа олоор захина.

Областиин бүхы колхозууд мүнөө өөрын библиотекэтэй болоо. Облкниготорг ба тэрэнэй районуудтахи магазинууд колхозуудта үдэр бүри хэдэн зуугаад шэнэ номуудые эльгээнэ.

„СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд" гэжэ И. В. Сталинай зохёолдо зорюулагдаһан лекцинүүдые эрдэмтэд уншана

СССР-эй Наукануудай академиин экономикын институт «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэжэ И. В. Сталинай зохёолые үргэнөөр пропагандална. Научна хүдэлмэрилэгшэд, экономическа науканудай докторнууд ба кандидадууд 300 гаран лекцинүүдые пропагандистнуудта, агитаторнуудта, дээдэ һургуулинуудай общественнэ наука заадаг багшанарта, һургуулиин багшанарта уншаһан байна. Эрдэмтэд И. В. Сталинай гениальна зохёолдо зорюулагдаһан лекцинүүдые уншахын тула ороной бусадшье городуудта ошоно. СССР-эй Науканудай академиин экономикын институдай научна хүдэлмэрилэгшэд Киев, Минск, Тбилиси, Баку, Таллин, Харьков, Ташкент, Рига, Вильнюс, Мурманск, Тюмень ба бусад городуудта лекцинүүдые уншаба.

Эрдэмтэдэй уншаһан лекцинүүд сталинска зохёолой гол заабаринуудые гүнзэгыгөөр шудалха ябадалда туһална. Лекторнүүдтэ табигдаһан олон асуудалнууд социализмын политическэ экономиин асуудалнуудые олон янзын мэргэжэлтэй хүнүүдэй ехээр һонирхожо байһан тухай гэршэлнэ. Экономическа наукын олохон проблемэнүүдтэ хамаатай бэшэгүүд ба асуудалнууд экономикын институдта ороной заха хизаар бүриһөө абтана.

Коломенскэ паровоз бүтээлгын заводто саг үргэлжэ лекцинүүд уншагдана. Экономикын институт тус заводтой творческо холбоо барисаатай байха договор баталаа. 23 научна хүдэлмэрилэгшэдһөө бүридэһэн институдай бригада саг үргэлжэ предприяти ошожо, заводой доторхи түсэблэлгын эмхидхэлые, үйлэдбэриин хүсэ ашаглаха асуудалнуудые, үйлэдбэри дээрэ оперативна бүридхэлэй табигдаһые шудална.

(ТАСС).

Якутиин ангуушад

ЯКУТСК, февралиин 25. (ТАСС). Полярна тундрын дэлгэр уужам газарта, Якутиин хүбшэ тайгада олон мянгаад ангуушад үнэтэ арһатай ангуудые агнана. Тимптонско, Саккырырскэ, Кобяйска ба Жиганска районуудта гол түлэб хэрмэ агнана. Ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ һунгаха үдэрэй урда тээ эдэ районуудай ангуушад хэрмэ бариха квартальна түсэбөө дүүргэбэ.

Шэнэ табанжэлэй техникэ

Асари ехэ гидроузелнуудай ба каналнуудай барилгын талмайнууд дээрэ хүдэлмэридэг элдэб машинануудай ба механизмуудай парк шэнэ түхэлэй техникэ хододоо нэмэн абана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: суднаар ябалгын ба магистральна ехэ үһалалгын каналнуудай барилга дээрэ хүдэлмэрилхэ, газар малтан тэгшэлхэ «Д—264» гэжэ хүсэтэ шэнэ машина. Малтагдаһан шорой түрүүшээр транспортёрто орожо, тэрэнһээ—шорой зөөхэ мостдо (хоёрдохи транспортёр) ороно. Удаа тээнь, малтагдаһан шорой хажуу тээшээ 45 гаран метр холо хаягдана. Тус машина «С—80» гэжэ 3 тракторай туһаламжатайгаар хүдэлмэрилнэ, час соо 1500 кубометр газар малтана. Мүнөө энэ машина Волго-Урал каналай барилга дээрэ туршагдажа байна.

(ТАСС-эй фотохронико).

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө

Социалистическэ үйлэдбэриин саг үргэлжэ ургаһанай ба ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй үндэһөөр СССР-эй национальна доходые табанжэл соо 60 процентһээ доошо бэшээр ехэдхэхэ гэжэ табадахи табанжэлэй түсэб тушаа партиин XIX съездын директивэнүүд соо хараалагдана.

Энэ зорилгые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө Улан-Удын мяханай комбинадай хүдэлмэрилэгшэд үнэн зүрхэнһөө оролдоно. Мүнөө тэдэнэй дунда стахановецууд-рационализаторнууд олошороо. Комбинадай рационализаторнууд ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, продукциин шанарые һайжаруулхын тула олон дурадхалнуудые оруулна.

Энээнһээ урда колбасна цех хүйтэн мяхые термическэ аргаар —ууралаар халаагдаһан түмэр хоолойнууд дээрэ табижа гэдхээдэг байгаа. Тиигэхэдэнь мяха ехэ удаан гэдэдэг, шүүһээ гээлэг, заримдаа тооһо шорой болодог байгаа.

Тус цехын механик Соев, цехын начальник Юращик, комбинадай ахалагша технолог Каргальцев, главна механигай таһагай хүдэлмэришэн Дюмин гэгшэд хүрэһэн мяхые сэсэржэ байһан үһан доро табижа гэдхээхэ һанамжа оруулһан байна. Энэ һанамжань мүнөө хэрэг дээрэ бэелүүлэгдэжэ, мяха нилээд гэдхээгдэдэг, тиихэтээ хамта угаагдажа сэбэрлэгдэдэг, хоролтодо ородоггүй болоо. Энэ рационализаторска дурадхал жэл бүхэндэ хахад миллион шахуу түхэригэй алмалта гүрэндөө үгэхэ юм.

Тэрэшэлэн тус цехын механик Соев дабһа сэбэрлэлгын тусгаар станок зохёожо, гарай хүдэлмэриие механизацилһан байна.

Желтуриин тээрмын коллективтэ

Желтуриин тээрмын коллектив үнгэрэгшэ жэлэйнгээ дүнгүүдые, шэнэ жэлэйнгээ зорилгонуудые зүбшэн хэлсээд, дээшэлүүлэгдэһэн социалистическэ уялгануудые абаһан байгаа. Эдэнэр валовой продукци гаргаха үнгэрэгшэ жэлэйнгээ түсэбые 105 процент дүүргээ.

Үнгэрэгшэ жэлэйнгээ амжалтые саашадань арьбадхажа, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахын түлөө тэмсэжэ эхилээ. Мүнөө валовой продукци бүтээн гаргаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид Октябрьска социалистическэ революциин XXXVI жэлэй ойн һайндэр болотор дүүргэхэ, гансахан эрхим шанартай продукци гаргаха, ажалай бүтээсые 10 процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин үные 5 процентээр химдаруулха гэхэ мэтын уялга абаад тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Тээрмын коллектив (директорынь нүхэр Г. Хайдаков) шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллана. Энээнэй ашаар валовой продукци үйлэдбэрилхэ январь һарынгаа түсэбые 106 процент дүүргэһэн байна. Үйлэдбэриин түрүүшүүл урданайхиһаа улам олошороо. Жэшээлхэдэ, талха мэшээглэдэг нүхэр Елена Шестакова үдэрэйнгөө даалгабариие 150 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Зарим үдэрнүүдтэ 10 тонно хүрэтэр талха мэшээглэнэ.

Д. Доржиев.

Модоной заводойхидой амжалта

Улан-Удын модоной заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, албахаагшад нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтын урда тээ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, үйлэдбэриин нилээд ехэ амжалта туйлаба. Тус завод февралиин 20-до валовой продукци гаргаха хоёр һарынгаа түсэбые 101 процент дүүргэбэ.

Завод дотороо социалистическэ мүрысөөндэ модо хюрөөдэлгын цех (начальнигынь нүхэр В. Ф. Алексеев) түрүү һуури эзэлбэ. Энэ цехын нүхэд Гусляковой, Яковлевай, Фетисовэй, Кондрашевой бригадынхид халаанайнгаа нормые 200 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Мүн нүхэд Вожаковой, Лебедевэй, Суворовой бригадынхид вагондо модо ашаалхадаа нормоёо хоёр дахинһаа үлүүгээр дүүргэнэ.

Д. Аюшеев.

Малажал хүгжөөлгын шиидхэгдээгүй асуудалнууд

Малажал—Бурят-Монголой колхозуудай гол һалбари, тэдэнэй экономикын үндэһэ һуурин юм. Энэ хадаа малажалай асуудалнуудые бүхы талаһаань гүнзэгыгөөр шиидхэдэг байхыень республикын партийна организацие, советскэ ба хүдөө ажахын органуудые уялгална. Гэхэтэй хамта, һүүлэй жэлнүүдтэ республика дотор адуу малдаа хэрэгтэй болохо зэргээр үбһэ тэжээл бэлэдхэгдээгүй гэжэ хэлэхэ ёһотой. Тэжээлэй базын һула байһан ябадал гансашье малажалай хүгжэлтые удаарuулна бэшэ, зарим колхозуудта ехэ гарза хохидол ушаруулна.

Бурят-Монголдо яахадаа тэжээл дутанаб? Зарим колхозуудта яахадаа малынь тэжээлээр дутажа зобоноб? Теэд республика дотор сабшаланшье, бэлшээришье бии, сабшалан дээрэ хүдэлмэрилхэ техникэшье бии, ногооной үндэр ургаса ургуулдаг, бүхы орон дотор мэдээжэ болоһон дүй дүршэлшье бии юм. Тиигэбэшье, тэжээл дутана. Энэ юугээр тайлбарилагданаб гэхэдэ, партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд тэжээл бэлэдхэлгын гол үндэһэн проблемэнүүдые һулаар шиидхэнэ.

Партиин Бурят-Монголой обком колхозуудай үглөөдэр тушаа, перспективэнүүд тушаа һаналаа багаар табина. Тэрэ болбол үбһэ хуряалгада бэлэдхэлгэ ба тэрэниие үнгэргэлгөөр тэжээл тушаа анхаралаа хизаарладаг байна. Тэжээл бэлэдхэлгын бүхы бэшэ асуудалнуудта партиин обком, республикын Министрнүүдэй Совет ба хүдөө ажахын органууд анхаралаа табинагүй. Тэрэнэй эсэстэ жэл бүри тэжээлээр тон ехээр дутаха ябадал үзэгдэнэ. Жэшээлхэлэ, мүнөө жэлдэ олонхи колхозуудта бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл дутана.

Тэжээлэй запасуудые ехэдхэхын түлөө партийна организацинууд шангаар тэмсэнэгүй. Бэлшээлгэдэ (малые үбэлдөө адуулгада) найдадаг гээгдэнги һанал бодолнууд республика дотор үшөө усадхагдаагүй байһаар.

„Правдын“ Бурят-Монголой АССР-тэхи корреспондентһээ

Республикын олон колхозуудта сабшалан орхигдожо муудашаһан байна. Дайнай урда тээхи үедэ олон мянгаад центнер һайн шанартай үбһэ үгэжэ байһан эрхим һайн участогууд ёһотойгоор харууһалагдахаяа болишоһон тула мүнөө намаг боложо гү, али бургааһа һөөгүүдтэ дарагдажа, ажахын ямаршье аша туһагүй болошоһон байха юм.

Сабшалангай ургасань тон бага. Республикын олон колхозууд һүүлэй жэлнүүдтэ гектарһаа 6 — 7 центнер үбһэ абана. Иимэ бага ургасын гол шалтагаан хадаа сабшалангай газар үндэһөөрнь һайжаруулха хүдэлмэринүүд, тусхайлбал, уһалууриин шэнэ системэнүүдые бариха, хуушан каналнуудые һайжаруулха, сабшалангай газар бургааһа һөөгүүдһээ, болдогуудһаа, шулуу шохойһоо сэбэрлэхэ, намагжаһан сабшалан хатааха ба хуурай тала газарнуудые уһалха хүдэлмэринүүд һулаар ябуулагдана.

Сабшалангай газар һайжаруулгын юрын органуудые тоохогүй ябадал мүн лэ муугаар нүлөөлнэ. Сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха түсэб жэлһээ жэлдэ дүүргэгдэнэгүй, тиигэжэ Байгалай үмэнэхи условидо арадай-ажахын угаа ехэ удхашанартай утэгжүүлэгдэһэн (үтэгжүүлэгдэдэг ба уһалагдадаг) участогуудые үргэдхэлгэдэ ехэ һаад ушаруулагдана. Саһа тогтоохо ба тошон хүргэхэ хүдэлмэринүүд хүсэд хэгдэнэгүй.

Тэжээлээр дутамаг ябадал зарим районуудта бэрхэшээл тохёолдуулаа. Гадна, мал харууһалга, эдеэлүүлгэ муугаар эмхидхэгдэнхэй. Тэжээл гамгүйгөөр гаргашалагдана, тэрээниие фермэнүүдтэ шэрэлгэ ехээр таһалдуулагдана. Зарим фермэнүүдтэ, жэшээнь, Хэжэнгын, Сэлэнгын, Кударын районуудай фермэнүүдтэ, оройдоо тэжээлэй запасгүй байха ябадал үсөөн бэшэ үзэгдэнэ. Малажалай байранууд, тэрэ тоодо простойшье байранууд дутана, олон фермэнүүд шэнэ түл абалгада бэлэн болоодүй байна.

Өөһэдынгөө хэрэгые мэдэхэ, дүршэлтэй кадрнуудаар нийтын малажал үшөө хангагдаагүй байһаар. Фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдые олоор һэлгэхэ ябадал үзэгдэнэ.

Малшадай дунда ябуулагдадаг партийно-политическэ хүдэлмэриие нилээд һайжаруулхаар. Холын фермэнүүдтэ хэдэн жэлээр элидхэлнүүд ба лекцинүүд эмхидхэгдэнэгүй, кинокартинанууд үсөөн харуулагдана. Фермэнүүдтэ байгуулагдаһан партийна ба партийно-комсомольско группанууд муугаар хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэй ажал-ябуулгые хэншье хүтэлнэгүй, заанагүй. Малшадта культурна ба ажабайдалай һайн услови байгуулхын тула бүхы юумэ хэгдээгүй.

Партиин обкомой секретарьнууд нүхэд Хахалов ба Кашников, республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Цыремпилон тэжээлэй бата бэхи база байгуулха шухала ба хэрэгтэй байһан тухай нэгэнтэбэшэ мэдүүлээ. Теэд эдэ зүб мэдүүлгэнүүдынь бодото эмхидхэлэй хүдэлмэреэр ба парти болон правительствын заабаринуудые дүүргэлгын хойноһоо хиналта шалгалтаар хододоо дэмжэгдэдэггүй байна. Тэжээл бэлэдхэлэй бригадануудай хаа хаанатүй шахуу тараагдаһан, эрхим малшадай түрүү дүй дүршэлэй дэлгэрүүлэгдэдэггүй, үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудай түсэбэй үшөө ёһотойгоор дүүргэгдэжэ эхилээгүй байһан эдэ бүхы баримтанууд эмхидхэлэй хүдэлмэриин ябуулагдадаггүйе гэршэлнэ бэшэ аал?

Бурят-Монгол гээшэ манай ороной малажал ехэтэй район юм. Энэ хадаа малажал хүгжөөлгын хэрэгые, тэжээлэй бата бэхи база байгуулгые илангаяа гүнзэгыгөөр ба мэргэжэлтэйгээр хүтэлбэрилхые партиин областной комитедһээ эринэ.

Ц. Дамдинжапов.

«Правда», февралиин 26.

Колхозоймнай хонин һүрэг хүгжэнэ

Манай колхозой малшад үнгэрһэн жэл оролдосотойгоор ажаллаһанайнгаа ашаар малажал хүгжөөхэ түсэбөө бүхы түрэлэй малаар дүүргээ. Мүн тэрэ тоодо бидэнэр, хонишодшье яһала амжалта түйлаһан байнабди. Нёдондо жэл даажа абаһан 250 эхэ хонидһоо 255 хурьгадые абажа, бүрин бүтэмөөр түлжүүлһэн, хонин бүриһөө 2,640 килограмм, зарим нарин нооһотой хонидһоо 5—5,5 килограмм хүрэтэр нооһо хайшалһан байнаб. Мүн бүхы хонидһоо 750 литрын орондо 1042 литр һү һаагааб.

1945 онһоо хойшо хони харанаб. Эдэ жэлнүүдтэ хони үсхэбэрилхэ түсэбөө жэл бүри үлүүлэн дүүргэдэгби. Хонин һүрэгөө амжалтатайгаар үсхэбэрилхэ хэрэгтэмнай тэдэниие искусственнаар ороондо оруулга ехэхэн удхашанартай байгаа. Манай колхоз дээрэ энэ арга хэрэглэгдэжэ эхилһээр 6—7 жэл болоо. Энэ үе соо колхозоймнай хонин һүрэг тон ехээр үдөө, мүн үүлтэрынь һайжараа. Үнгэрһэн жэл манай колхоз хонин ажалһаа 200 мянга гаран түхэригэй олзо доход оруулһан байна.

Манай фермын хонид февралиин хуушаар, мартын эхеэр олоороо хурьгалдаг юм. Түл абалгын үедэ колхозой правлени фермэ дээрэмнай хүдэлмэришэдые нэмэжэ үгэдэг. Тиибэшье, түл абалгын үедэ үдэр һунигүй тон сүлөөгүй байдагбди. Һайн түл абахын тулада хурьгалха хонидоо һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхэ шухала. Хэрбээ тэдэниие, илангаяа хурьгалха дүтэлөөд байха үедэнь хашалдуулжа, муу тэжээлтэй, хүйтэн байратай байлгаа һаа, хурьгадынь өөдэгүй жаахануудаар түрэдэг, энэ ушарһаа тэдэниие түлжүүлхэнь бэрхэтэй байдаг юм.

Зунай сагта хонидоо һайнаар адуулжа, хүсэ шадал абхуулдагбди. Мүнөө үбэлэй сагта хонидоо сэбэр агаарта ябуулангаа хээрэ гаргажа, үдэрэй дулаанда һалхигүй нэмэри газарнуудаар бага зэргэ адуулдагбди. Бидэнэр үбһэ тэжээлээр дутамаггүй байгаа һаа, адуулга оройдоошье хэрэглэхэгүй байгаабди. Теэд тэжээлэй база байгуулха асуудал шиидхэгдээгүй дээрэһээ зарим үдэрнүүдтэ хонидоо бэлшээдэгбди.

Мүнөө хониднай хүсэ шадал һайнтай. Тэнхээ тамираа бага зэргэ һуларуулһан 20 гаран хонидые аминдань байлгажа эдеэлүүлнэбди. Нёдондо, мүн энэ үбэлжэлгын үедэ нэгэшье толгой хонин гарзалаагүй.

Ажал хүдэлмэридөө ойлгогдохогүй юумэнэй гарабал, зооветеринарна мэргэжэлтэдтэ хандажа, тэдэнһээ хододоо туһаламжа абадагби. Гадна, өөрынгөө эрдэм мэргэжэлые дээшэлүүлхын тула колхоз дээрээ эмхидхэгдэһэн 3 жэлэй зоотехническэ курсануудта һуралсажа байнаб.

Энэ жэл 100 эхэ хонидһоо 115 хурьгадые абаха, хонинһоо ехэ нооһо хайшалха уялгатайб.

Дулма Доржиева, Хэрингн аймагай Үдын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Эхэнэрэй һайндэр мартын 8-най хүндэлэлдэ Улан-Удын махоркын фабрикын хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн социалистическэ мурысөөндэ багсалгын отделениин багсалагша Тамара Дружинина түрүүлжэ ябана. Халаанайнгаа даалгабариие тэрэ 200—240 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комсомолка Тамара Дружинина.

З. Веснинагай фото.

КЯХТЫН АЙМАГТА

БАЯН ОЛЗО

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд үнгэрэгшэ 1952 оной туршада артелиингээ ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ нилээд ехэ амжалтануудые түйлаһанайнгаа ашаар ажалта үдэртөө олзо ехээр хубааба.

Энэ колхоздо ажалта үдэр бүхэндэ 4 килограмм тариан, 1,5 түхэриг мүнгэн хүртэһэн байна.

Жэшээлхэдэ үхэршэн С. Зандановай бүлэ 441 пүүд тарян, 2400 гаран түхэриг мүнгэ; адуушан Г. Гармаев—400 гаран пүүд таряа, 2300 түхэриг шахуу мүнгэ абаха болобо.

МАЛАЖАЛ ДЭЭРЭ 20 ЖЭЛ ХҮДЭЛМЭРИЛНЭ

Маленковой нэрэмжэтэ колхозой хонишон Гомбо Тулбуров 20 жэлэй туршада энэ ажалда хүдэлмэрилжэ, дүй дүршэл ехэтэй болонхой. Тэрэ 75 наһа хүрэбэшье, нийтын мал һүрэгые үсхэбэрилхын тула эсэхые мэдэнгүй хүдэлмэрилнэ. Энэ намар фермын муудаһан нэгэ хэды хонид Гомбо Тулбуровта даалгагдажа үгтэһэн байгаа. Үбгэжөөлэй оролдолгоор мүнөө тэдэ хонидынь булта һайжараад, тарганаар ондо орожо байна.

САМОДЕЯТЕЛЬНОСТИИН КРУЖОК ЗҮЖЭГ ХАРУУЛНА

Аймагай культурын байшангай дэргэдэхи урaнһайханай самодеятельностиин кружогой коллектив И. Ульянинскын «Эгээ үнэтэ», Чеховэй «Дурадхал» гэһэн ба бусад зүжэгүүдые һүүлэй үедэ табиба.

Ц. Цыдыпов.
П. Самбуев.

Манай колхозой түйлалтанууд ба дутуунууд

Закаменай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ ба «Большевик» гэжэ хоёр багахан хүдөө ажахын артельнүүдэй хамтаржа, Ленинэй нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхоз болоһонһоо хойшо хоёр жэл үлүүтэй саг үнгэрбэ. Мүнөө манай колхоз аймаг соогоо томо колхозуудай нэгэн болоо. Эдлүүриимнай газар һураггүй үргэдэһэн, адуу малнай олошоһон байна. МТС-эй трактор, комбайн болон хүдөө ажахын бусад машинануудые, мүн өөһэдынгөө үйлэдбэриин зэр зэмсэгүүдые дүүрэн хүсөөрнь ашаглажа, нийтынгээ ажахые хурдан темпээр хүгжөөхэ бүхы арга боломжо бии болоо.

Үнгэрһэн хоёр жэл соо колхозоймнай ажахы нилээд хүгжөө. Колхознигуудай материальна болон культурна ажабайдал һайжараа. 1952 ондо хүдөө ажахын гол хүдэлмэринүүдые агротехническэ эрхим болзорто үнгэргэһэнэй ашаар үбһэ, тарянай һайн ургаса хуряагаабди. Таряа тушаалгаар гүрэнтэйгөө болзорһоонь урид тоосоһон, сортовой тарягаар үрһэнэй, страховой болон нийтын бусад фондүүдые байгуулһан байнабди. Хэрбээ нёдондо колхознигуудай ажалта үдэртэ 0,416 килограмм таряа хубаагдаһан байбал, энэ жэл 3 килограмм хубаагдаа.

Малажал хүгжөөхэ 1952 оной түсэбые бүхы түрэлэй малаар үлүүлэн дүүргээбди. Манай колхоз малажалай продуктнуудые тушаалгаар гүрэнтэйгөө болзорһоо урид тооcoo.

1952 ондо колхозоймнай түрүүшүүл нилээд ехэ амжалта туйлаа. Жэшээлхэдэ, гахайшан Евдоким Афанасьевич Максимов даажа байһан 7 эхэ гахайһаа тус бүриин 20—21 поршоонхо абажа түлжүүлээ. Тарянажалай № 2 бригада (бригадирынь С. М. Фролов) 114 гектар дээрэ тариһан «Диомант» сортын яровой шэниисын га бүриһөө 19,20 центнер, 68 гектарһаа га бүриин 23,20 центнер. ургаса хуряаһан байха юм.

Манай колхозой гэшүүд хамтынгаа суглаан дээрэ Байкало-Кударын аймагай ажалшадай хандалгые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, тэрэниие тон халуунаар дэмжээд, социалистическэ уялгануудые абаһан байна. Мүнөө электростанци барижа байнабди. Энэ барилгые мартын 10 болотор дүүргэхэ зорилготойбди. Мүнөө 75 морииной хүсэтэй локомобиль худалдажа абтанхай. Электростанциин хүсөөр колхозойнгоо центрые, мүн олохон малажалай фермэнүүдые гэрэлтүүлхэһээ гадна, электрохюрөө, тээрмэ, хэдэн мастерскойнуудые хүдэлгэхөөр хараалнабди. Үнеэдые электричествээр һаахада хэрэгтэй түхеэрэлтэнүүд худалдажа абтаад, энэ жэл ашаглагдахаар хараалагдажа байна. Мүнөө малажалай олохон фермэнүүдтэ кормозапарнигууд, корморезкэнүүд хэрэглэгдэнэ.

Манай аймагта жэжэ колхозуудай томодхогдожо эхилһээр хоёр жэл тухай саг үнгэржэ байна. Энэ саг соо томодхогдоһон колхозуудай саашанхи хүгжэлтын перспективын түсэб зохёогдохо ёһотой байгаа. Харин Хүдөө ажахын министерство, аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын таһаг томодхогдоһон колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар бэхижүүлхэ, тэдэнэй ажабайдалай ба ажал-ябуулгын шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ анхаралаа хүсэд хандуулнатүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Парти, правительство хүдөө ажахые хүсэтэ техникээр элбэгээр хангана. Бидэнэр тэрэ техникые гол түлэб МТС-үүдээр дамжуулан ашагладаг байнабди. Машинно-тракторна станцинууд мүнөө колхозуудай тарянажалай болон малажалай ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые ехэбшэлэн хэдэг гүрэнэй томохон предприяти болоо. Гэхэ зуура, манай Закаменай МТС (директорынь нүхэр Васильев) харьяата колхозуудайнгаа хүдэлмэриие техникээр хүсэд хангажа шаданагүй. Юуб гэхэдэ, тус МТС илангаяа тракторнууд болон комбайнууд үсөөнтэй юм. Жэшээлхэдэ, 2 мянга гаран га тазар дээрэ орооһото культурануудые таридаг манай колхоздо оройдоо 3 комбайн, 10 трактор хүдэлмэрилнэ. Таряа хуряалгын болоходо манай колхоздо нэгэ условно комбайн 600 га газар хадаха ушартай болодог. Энэ ушарһаа агротехническэ бүхы болзорнууд сахигдангүй, сезонно хүдэлмэринүүд упжагайруулагдадаг, тэрээнһээ боложо ургаса гээлтэ хоролтодо ородог байна.

Хүдөө ажахын министерство манай аймагые малажалтай гэжэ тоолодог һаа, МТС-ыемнай үбһэ хуряалгын машинануудаар хүсэд хангаха ёһотой байгаа, Харин тиигэнэгүй. Нёдондо манай МТС-тэ бии байһан 2 самоходно сенокосилка ондоо МТС-үүдтэ үгтөөһэн.

Партиин XIX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон манай колхозой гэшүүд табадахи табанжэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхэ гэжэ батаар шиидэнхэй.

Д. Цыбиков, колхозой түрүүлэгшэ.

Фермын түрүүшүүл

Маарагта гол үгсэн, «Хангира» гэжэ нуур тойрон, малажалай нилээд олон гүүртэнүүд һубарна. Эндэ Яруунын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой адуу мал байрладаг юм.

Хамтынгаа малые тобир тарганаар, хүсэ шадалыень доошолуулангүй ондо оруулхын тулада тус фермын малшад (даагшань нүхэр Цыренов) нилээд ехэ оролдолго гаргана.

Энэ фермын малшад зун байхаһаа эхилжэ малайнгаа эдихэ үбһэ тэжээл һайн шанартайгаар абажа бэлдэһэн, үхэрэйнгөө база, хорой хуһамагуудые зоотехническэ заабаринуудай ёһоор бэлдэжэ, үбэлые угтаһан байна. Фермын һаалишад А. Дугданова, Намжилма Сампилова, У. Гынденова ба бусад ажалай эрхим һайн жэшээ харуулна.

Мүн энэ фермын малшад Ц. Намжилова, Д. Дондоков, Ф. Манжуева гэгшэд эршэтэ һайн ажалаараа 135 толгой хашарагуудые хүсэ шадалынь буураангүй үбэлжүүлжэ байна. Малайнгаа байрые үдэр бүри сэбэрлэжэ, хохир дэбисхэр адхажа, дулаанаар байлгана.

Н. Намсараев.

Советскэ арадай ба бүхы оронуудай ажалшадай һаналынь нэгэ

Манай агууехэ багшанар Ленин—Сталинай һургаалай ёһоор, Советскэ Союзай ажалшадай национальна ба интернациональна зорилгонууд бүхы оронуудай ажалшадые капитализмын дарлалтаһаа сүлөөлхэ гэһэн нийтэ зорилготой нэгэдэдэг байна.

Манай илалтанууд гансахан СССР-эй хүдэлмэришэн ангиин ба бүхы ажалшадай оролдолгын аша үрэ бэшэ, мүн бүхы дэлхэйн ажалша зоной туһаламжа дэмжэлгын аша үрэ мүн гэжэ Сталин багша һургана.

1931 ондо «Ажахынхидай зорилгонууд тухай» хэлэхэдээ нүхэр Сталин иигэжэ заагаа һэн:

«Манай орон бүхы оронуудай пролетариадай ударна бригада мүн гэлсэдэг. Тэрэнь ехэ һайн. Гэбэшье, энэ хадаа бидэндэ тон ехэ уялга тохоно. Уласхоорондын пролетариат бидэниие юунэй тулада дэмжэнэб, иимэ дэмжэлгэ бидэнэр яажа олообибди? Бидэнэр хэнһээш түрүүн капитализмтай тэмсэжэ орообди. Бидэнэр хэнһээшье түрүүн хүдэлмэришэдэй засаг тогтоогообди, бидэнэр хэнһээшье түрүүн социализм тогтоожо эхилээбди. Бидэнэр, бүтээд байхадаа бүхы дэлхэйе үндэһөөрнь хубилгаха, бүхы хүдэлмэришэн ангиие сүлөөлхэ хэрэг хэжэ байнабди» (Зохёол, том 13, нюур 40).

Советскэ арад өөрынгөө уялгануудые бүхы дэлхэйн ажалшадай үмэнэ нэрэ хүндэтэйгөөр дүүргэһэн ба дүүргэжэшье байна. Манай орон дотор социализм байгуулагдаа. Манай орон гитлеровскэ Германи ба империалистическэ Японие бута сохижо, фашистска боолшолгын аюулһаа Европын ба Азиин арадуудые сүлөөлөө. Советскэ Союзай дүй дүршэл бүмбэрсэг дэлхэйн арадуудта эрхим жэшээ боложо байна.

Мүнөө манай ороной ба бусад оронуудай ажалшан арадууд хоорондоо тон нигта холбоо барисаатай боложо, бэе бэедээ туһалалсажа байна. Коммунизмын һаруул һайхан ордон барижа байһан манай баатар арад гансахан өөрынгөө хэрэгые бэшэ, мүн бүхы оронуудай ажалшадай хэрэг хэжэ байна, СССР хадаа эб найрамдалай, демократиин ба социализмын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябажа ябана. Тиимэһээ бүхы оронуудай ажалша арадууд эб найрамдалые хамгаалхын түлөө Советскэ Союзай тэмсэлые халуунаар дэмжэжэ, өөрынгөө уялгануудые дүүргэхэ гэжэ оролдоно.

«...Ахадүү алиншье партиин зүгһөө манай партиин эб найрамдал хүсэһэн эрмэлзэлгые дэмжэһэн ямаршье дэмжэлгэ хадаа тэрээнтэеэ хамта эб найрамдал сахихын түлөө тэмсэлдэнь өөрынгөө арадые дэмжэһэн дэмжэлгэ болоно,—гэжэ нүхэр Сталин партиин XIX съезд дээрэ хэлэһэн байна... Харилсан дэмжэлсэлгын энэ онсо шэнжэ юугээр тайлбарилагданаб гэхэдэ, манай партиин интересүүд эб найрамдал хүсэдэг арадуудай интересүүдтэ зүришэдэггүй байхаһаа гадна, харин зохилдон ниилэдэг байна. Советскэ Союз тухай хэлэхэ болоо һаа, тэрэнэй интересүүд бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай хэрэгһээ бүри таһаршагүй юм».

Советскэ Союзда, Ленин—Сталинай партида бүхы дэлхэйн ажалшадай эгээн үнэтэй һанал бодолые хадагалжа ябадагыень, агууехэ Сталинда ажалша арадай айхабтар ехэ инаг дуратай байһыень Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XIX съездэ уряалаар ерэһэн түрэл коммунистическэ ба хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэд харуулһан байна. Дэлхэйн бүмбэрсэгэй арадуудай хүгжэхэ, дэбжэхэ бүхы хэрэг Советскэ Союзай оршон байха ба хүгжэхэ ябадалһаа бүримүһэн дулдыдана гэжэ тэдэнэр үгэ хэлэхэдээ онсолон тэмдэглэһэн байна.

КПСС-эй XIX съездэ Хитадай коммунистическэ партиин эльгээһэн амаршалга соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Үни удаан сагай туршa соо империализмаар мүлжэгдэжэ байһан Востогой дарлагданги нацанууд Советскэ Союздахи барилгын амжалтануудые, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын түлөө Советскэ Союзай тэмсэлые харана, тиин энэ хадаа национальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэлдэ тэдэнэй этигэл найдабариие тон ехэ болгоно».

Дэлхэйн хоёрдохи дайнда фашизмые Советскэ Союзай илаһан бүхы дэлхэйн-түүхэтэ мартагдашагүй илалта хадаа империализмын дарлалтаһаа мултаржа, арадай-демократическа засаг түрэ тогтоохадонь Европа болон Азиин хэдэ хэдэн оронуудай ажалшадта туһалһан байна. Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ оронууд экономическа холбоо барисаатай боложо, бэе бэедээ туһална. Агуухэ хитад арад шэнэ ажабайдал тогтоохо хэрэгтээ тон ехэ амжалта туйлаа.

«Мүнөө Хитадһаа ба Корейһээ Чехословаки ба Венгри хүрэтэр арадай-демократическа оронуудай — шэнэ «Ударна бригадануудай» бии болоод байхада,—мүнөө манай партиин тэмсэхэдэ хүнгэн болоо, тиигээд хүдэлмэришье бүтэсэтэй һайнаар ябадаг болоо»,—гэжэ нүхэр Сталин хэлэнэ.

Советскэ Союзай үзүүлжэ байһан тиимэ һайн ба техническэ талаараа эрхим туһаламжые арадай-демократическа оронуудта нэгэшье капиталистическэ орон үзүүлжэ шадахагүй байгаа гэжэ энэ харилсан туһалалсалгын дүй дүршэл харуулаа. Хэрэг хадаа энэ туһаламжын тон хүнгэн ба техническэ түрүү зэргын байһанда бэшэ. Хэрэг хадаа түбхын түрүүндэ бэе бэедээ туһалжа, нийтын экономическа дэбжэлтэ туйлаха гэһэн халуун хүсэл энэ харилсан туһалалсалгын үндэһэ һуури болодог ябадалда байна.

Арадай демократиин оронуудай ажалшад Советскэ Союзай арадуудта илангаяа ехэ инаг дуратайгаар хандана. Энээн тухай Польско нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гэй түрүүлэгшэ Болеслав Берут КПСС-эй XIX съезд дээрэ иигэжэ хэлэһэн байна:

«Польско ажалшад олон, тон олон юумэнэй түлөө ВКП(б)-дэ, тэрэнэй политикада, тэрэнэй тэмсэлдэ, тэрэнэй илалта ба дэбжэлтэнүүдтэ уялгатай байна. Тэдэнэр хадаа фашистска богоолшолгоһоо сүлөөлэгдэһэнэйнгөө түлөө, национальна бэсэ даанхай байдалаа тогтооһоноойнгоо түлөө, арадай ажахын ба культурын түргэнөөр хүгжэдэгэй түлөө, арадайнгаа гүрэнэй дотоодын хүсэнүүдэй ургадагай түлөө—эдэ эгээл үнэтэ бүхы юумэнүүдэйнгээ түлөө ВКП(б)-дэ уялгатай байна».

Демократическа лагериин хүсэниинь ургажа ба бэхижэжэ байна. Ленин — Сталинай агуухэ партяар зоригжуулагдажа байгаа Советскэ Союзай эб найрамдалда дуратай хэлбэришэгүй сэхэ политика хадаа бүхы дэлхэйн, тон түрүүн арадай демократиин оронуудай эб найрамдалда дуратай арадуудай зүгһөө халуун дэмжэлгэ абана.

Бүхы оронуудай империалистнууд, түбхын түрүүндэ Америкын Холбоото Штадуудай империалистнууд Советскэ Союзые хардаха, өөһэдынгөө арадуудые мэхэлхэ гэжэ, бүхы оронуудай ажалшад болон Советскэ Союзай арадуудай ахадүүгэй холбоо барисаанда тойбо татаха гэжэ оролдоно. Теэд империалистнууд ба тэдэнэй зарсанар болоһон баруунай социалистическэ партинуудай хэды тиигэжэ оролдобошье һаань, бүхы дэлхэйн ажалшадай эб найрамдалай холбоо барисаан улам бүри бүхэжэжэ байна. Франциин реакционно зонхилогшодой хэлэшэгүй муухай хардалга, мүрдэлгын харша политика ябуулжа байбашье һаань, «Французска арад Советскэ Союзда эсэргүүгээр дайлалдахагүй, хэзээдэшье дайлалдахагүй» гэһэн нангин тангаригаа олон миллион францизууд үгэнэ гэжэ Французска коммунистическэ партиин ЦК-гэй Генеральна секретарь Морис Торез КПСС-эй XIX съезд дээрэ хэлэһэн байна.

Советскэ Союз хадаа коммунизм байгуулгын политикые, эб найрамдал ба арадуудай хоорондохи хани барисаа бүхэжүүлгын политикые бэелүүлжэ байна, саашадаашье бэелүүлхэ байна. Манай орон эб найрамдал, демократи ба социализмын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябаха ёһоороо ябана. Имагтал энэ политика хадаа бүхы дэлхэйн ажалша зоной һанал хүсэлэндэ дүүрэн таарана. Эдэ зоной эбтэй ба эмхитэй байһан дээрэһээ эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй саашанхи амжалта дулдыдаха байна.

В. Реутов.

Хабарай тарилгада бэлэдхэл

Торидо хубилалта болоногүй

Торнин аймагай зарим колхозууд хабарай тарилгада хангалтагүйгөөр бэлэдхэнэ. Жэшээнь, Желтуринэй сельсоведэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр И. Самойлов, парторганизациин секретарь нүхэр П. Усов) ... центнер үрhэ хаахын оронд ... центнер хаахан байна. Үрhэ сэбэрлэлгэдэ арбаад колхознигууд хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр үдэрэй 15—20 центнер үрhэ сэбэрлэнэ. Тэд сэбэрлэжэ гаргаhан үрhэеэ үшөө дахин сэбэрлэхэ болоно, тэрэнь тарилгын кондициин бэшэ юм. Энэ колхоздо таряа сэбэрлэдэг зернопульт, «Триумф» гэжэ машина, мүн тэдэниие хүдэлгэхэ моторшье бии. Теэд механик үгы гэжэ шалтаад, мүнөө болотор эдэ машинануудаа миил хэбтүүлжэ байна.

Тиихэдэ тус колхоз агротехническа хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэнэгүй, хүдөө ажахын машина, зэмсэгүүдые заhабарилнагүй. Саhа тохоо болоо hааяь, эндэ саhан ехэ.

Энэ колхоз 2306 центнер таряа түрүүлэгшэ тушааха ёhотой, мүнөө болотор тушаагаагүй. ... 250 гектар тарян сохингүй байhаар. Таряа сохилгые түлөө хэншье оролдонгүй.

Хабарай тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэри бэшэшье колхозуудта хэшэгүй муугаар ябуулагдана. Илангаяа «Путь Ленина», «Улаан-Ургалтай», «Улаан-Тори», Сталинай, Свердловэй, Андреевэй нэрэмжэтэ колхозууд хабарай тарилгада муугаар бэлэдхэнэ. Эдэ колхозууд хүдөө ажахын машина, зэмсэгүүдые заhабарилжа эхилээгүй, агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые тоодоггүй, үрhэ хүрэнгэ хааха түсэбөө холо дүүргээгүй, хааhан үрhэеэ хүсэд сэбэрлэдэггүй, олон зуугаад гектарай таряа сохиhоо дүүргээдүй байха юм.

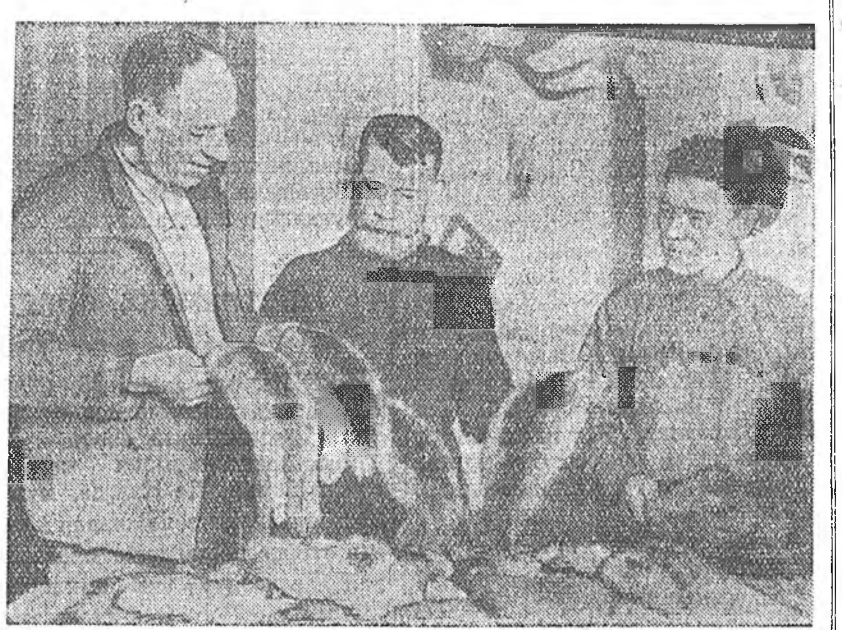
Аймагай МТС-үүд хабарай полевой хүдэлмэридэ тэрэшэлэн хангалтагүйгөөр бэлэдхэнэ. Баргалтайн МТС (директорынь нүхэр Баранов) тракторнууд болон хүдөө ажахын машина, зэмсэгүүдые заhабарилха январь hарынгаа түсэб холо дүүргээгүй аад, февраль hара соо мүн лэ бүтээсэ багатайгаар хүдэлмэрилжэ байна. Январь hарада түсэбэй ёhоор 7 тракторай оронд 1 трактор, 6 сеялкын нэгыень, 4 культиваторай хоёрыень заhабарилаа, январьда нэгэшье плуг, комбайн бэлэн болгогдоогүй. Февраль hара соо мүн ямаршье хубилалта болоогүй.

Хабарай тарилга ойротожо байна. Теэд горючи, түрхихэ материал шэрэлгэ эхилээдүй байhаар. Юуб гэхэдэ, МТС нефтебазада 97600 түхэриг мүнгэ үритэй юм. Тиимэhээ нефтебазань горючи, түрхихэ материал үгэнэгүй.

Хабарай тарилга колхозууд ба МТС-үүдэй муугаар бэлэдхэжэ байhание мэдэбэшье, аймагай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд тэрэниие анхаралдаа абанагүй. Аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын таhагые даагша В. Дамбаев, главна агроном Шидловская гэгшэд хабарай тарилгада бэлэдхэлые унжагайруулжа байhан хүнүүдтэ ямаршье хэмжээ абангүй, колхозуудай хоорондо миил гүйлгэлдэhэн зандаа.

Д. Доржиев.
манай корреспондент.

* 40 БУЛГАНАЙ АРЬА *

Нүхэр Ф. Стулевой хүтэлбэрилдэг ангуушадай бригада (3 хүн) Байкало-Кударын аймагай гүрэнэй ондатрова ажахытай договор баталhан юм. Договоройн ёhоор тэдэндэ Турка голой эхиндэхи Духст гэжэ нугын агнууриин участок даалгагдаhан байгаа.

Эдэнэр гурбан hарын туршада агнуури хэхэ зуураа, 40 булга, 60 хэрмэ ба бусад ангуудые алажа, ангай арhа тушааха даалгабаряа холо үлүүлэн дүүргэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ангуушад Ф. И. Стулев, Ф. М. Горберт, И. Бурлаков гэгшэд булганай арhа хаража байна.

М. Аршинскиин фото.

Нүүдэл худалдаа наймаа муугаар эмхидхэнэ

Мүнөө малай үбэлжэлгэ түлэг ябажа байна. Колхозно центрhээ холо газарнуудта хэдэн олон колхознигууд ажаллана. Холын гүүртэнүүдтэ, фермэнүүдтэ ба бригадануудта ажалладаг хүнүүдые промышленна болон эдеэ хоолой зүйлнүүдээр таhалгаряагүй хангажа байха гээшэ потребкооперациин системын организацинуудай зорилго мүн.

Курумканай аймпотребсоюзай хүтэлбэрилэгшэд нүүдэл худалдаа наймаа эрхилхэ талаар график зохёожо, тэрэнээ тусгаар приказаар баталhан байгаа. Теэд, аймпотребсоюзай правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Коленов, худалдаа наймаанай таhагые даагша нүхэр Масэвер хоёр тэрэ графигаа магазинуудые даагшадта хүргэнгүй, портфель соогоо хэжэрхёод, тэрэ дары мартаа. Магазинуудые даагшанарай ажалые сельпонуудай болон аймпотребсоюзай хүдэлмэрилэгшэд шалганагүй, тиимэhээ нүүдэл худалдаа наймаа эрхилхэ хүдэлмэри холо таhалдана.

Гаргын сельпогой магазинуудые даагшад нүхэд Бадмаев, Дандарова, Максарова гэгшэд hара бури 1—2 дахин нүүдэл худалдаа наймаа хэхэ болодог. Тиибэшье, культурна бэшээр наймаагаа хэнэд. Хуушарhан, муухай хайрсагууд соо эдеэ хоолой зүйлнүүдые хээд, абаашажа худалдадаг заншалтай. Теэд, энээниие мэдэжэ, хаража байбашье, тус сельпогой түрүүлэгшэ нүхэр Шубин ямаршье хэмжээ абанагүй.

Тиихэдэ, Дыренэй сельпогой түрүүлэгшэ нүхэр Бадмаев нүүдэл худалдаа наймаа эмхидхэдэггүй байгаад, «малшад гэртээ байд гээд лэ ерэдэг тулада, нүүдэл наймаа хэрэглэдэггүй» гэжэ шалтаг баридаг зантай. Барханай сельпогой сельмагые даагша нүхэр Гатапов малай үбэлжэлгын эхилhэнhээ хойшо худалдаа наймаатайгаар гүүртэнүүдтэ нэгэшье гараагүй байhаар.

Эдэ дутагдалнуудые усадхахын тулада аймагай болон сомонуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд аймпотребсоюзhаа, сельпонуудhаа шанга эрилтэ хэхэ ёhотой.

Д. Данилов.

Малшадай эрилтые ханганагүй

Хэжэнгын аймагай Дээдэ-Худанай сельпо малажалай холын фермэнүүд дээрэ ажаллажа байдаг малшадые эд бараагаар ханганагүй.

Дээдэ-Худанай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой 40—50 километрын газарта байhан Хухюурта, Халяарта, Шара-жалга гэхэ мэтын гүүртэнүүд дээрэ ажаллажа байhан малшад хэдэн hара соо сай, тамхи ба бусад жэжэ хэрэгсэлнүүдые абаха аргагүй байха юм. Тус колхозой дэргэдэхи магазинай продавец нүхэр Ц. Намдакова колхоз мори үгэнэгүй гэжэ шалтаад, нүүдэл наймаа эмхидхэнгүй, hуужа байдаг.

Тус сельпогой № 3 магазиние даагша нүхэр Жамсаранова Кировэй нэрэмжэтэ колхозой холын гүүртын малшадта эд бараа абаашадаггүйhөө гадна, өөрынгөө даажа байhан магазиние хүдэлмэриин үедэ хаалтатай байлгадаг.

Тус сельпогой хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Павлов, Бидагаров гэгшэд холын гүүртэнүүдтэ ажаллажа байhан малшадые хэрэгтэй эд бараагаар саг соонь хангаха хэрэгтэ тон харюусалгагүйгөөр хандана.

П. Содбоев.

Баян ургаса абахын түлөө тэмсэнэ

Байкало-Кударын аймагай XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд 1953 ондо тарилгын бүхы талмайн га бүриhөө 15 центнер таряа абаха, тэрэ тоодо 16 центнер овёс, 150 центнер хартаабха ургуулха уялга абанхай. Тус тус бригаданууд зарим участогууд дээрэ бүришье ехэ ургаса абахабди гэжэ үгэсэ үгэhэн байна.

Энэ колхозой гэшүүд абаhан уялгаяа ямараар дүүргэжэ байнаб?

Мүнөө тэдэнэр тон түрүүн үрhэтэ таряае тарилгада бэлэдхэхэ хэрэгтэ ехэ hаналаа табинад. Үнгэрэгшэ жэлэй декабрь hара үрhэнэй таряан хүсэд хаагдаа. Шэниисын үрhые «Лютесценс 62» гэжэ сортын таряагаар хааба. Энэ сорт хадаа Байкало-Кударын аймагай эрхэ байдалда эгээл ехэ ургаса үгэдэг юм. Нёдондо нүхэр Быковэй хүтэлбэрилдэг бригада энэ сортын шэниисэ 80 гектар газарта таряад, га бүриин 19 центнер абаhан байна. Мүн бусад культурануудай үрhэ хаагдаа, страховой фонднууд байгуулагдаа. Хоолото культурануудай үрhэнэй ургаха шадал шалгагдаhан болобошье, мүнөө үшөө дахин шалгажа, сэбэрлэжэ байна.

Энэ колхоздо олонжэлэй ногоонэй үрhэн 35—40 гектарта хүрэхээр бии. Үндэhэлиг бэшэ хяагай ургаса абахын тулада сабшагдаhан 90 гектарай ногоое сохихо хэрэгтэй. Теэд колхозой правлениин, МТС-эй дирекциин гэмээр энэ хүдэлмэри унжагайруулагдаба.

Энэ колхозой таряанажалай бригадын гэшүүд үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэхын тулада ехэ хүдэлмэри хэжэ байна. 500 гектар газарта саhан тогтоогдонхой. 5 мянга гаран ашаа наг шэбхэ полинууд дээрэ зөөгдөө. Намарай пар ба пар дээрэ, огородой газарта, сабшалан дээрэ наг шэбхэ шэрэгдэнэ. 28 центнер үнэhэ, 10,5 центнер шубуунай аргал суглуулагдаа.

Колхозой таряанажалай бригадануудта зэр зэмсэгүүд заhабарилагдана. Колхозой түмэршэ дархашуул А. Быков, И. Быков гэгшэд 16 плуг, 20 борной бэлэн болгоо.

Тус колхоздо таряанажалай 2 бригада бии юм. Хабарай тарилгада эрхимээр бэлэдхэхын тулада эдэнэр хоорондоо мүрысэдэг. Нүхэр Ерофеевскиин хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи бригадада Терентий Балданов, Иван Смирнов, Мария Серебренникова болон бусад эрхим ажалай жэшээ харуулна. Мүн хоёрдохишье бригадада ажалаараа шалгарhан хүнүүд олон. Иигэжэ энэ колхозой гэшүүд баян ургаса абаха найдамтай үндэhэ hуури табихын тулада оролдосотойгоор ажаллана.

П. Иванов.

Искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн

hаяхан Улан-Удэ городто искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн болобо. Зүблөөндэ хабаадагшад Искусствын эмхи зургаануудай 1952 оной хүдэлмэриин дүн ба 1953 оной зорилгонууд тухай асуудалые зүбшэн хэлсэбэ. БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи искусствын хэрэгүүдые эрхилхэ управлениин начальник нүхэр Данилов энэ асуудалаар элидхэл хэhэн байна.

—Театральна искусствые хүгжөөхэ тушаа искусствын эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй оролдоод байхада амжалта туйлагдана,—гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Бурят-Монголой драматическа нүүдэл театр саг үргэлжэ хүдөөгүүр ябажа байдаг болобошье, үнгэрэгшэ жэл «Калинова шугы», «Хоёр hайдуудай зарсанар», «Булын нэрэ хүндэ», «Жаргалай түлхюур» гэhэн дүрбэн томо пьесэнүүдые табижа шадаhан байна. Эдэ пьесэнүүдынь республикын колхознигуудай зүгhөө hайн сэгнэлтэ абаhан байна.

Оперо ба баледэй, ород драмын театрнууд өөрынгөө репертуарые нилээд hайжаруулаа. Оперо ба баледэй театр, илангаяа Бурят-Монголой драматическа театр артистнуудаар бүрин хангагданхай.

Искусствын эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ зарим амжалтануудай туйлагдабашье ехэхэн дутагдалнууд бии байна. Үнгэрэгшэ жэл республикын театрнуудта мүнөө үеын пьесэнүүд, илангаяа Бурят-Монголой уранзохёолшодой пьесэнүүд тон үсөөн табигдаа.

1952 ондо оперо ба баледэй театрта «Залуу гварди» гэжэ мүнөө үеын гансал оперо табигдаа. Жэлэй hүүл багта «Саянай хормойдо» (Мэдэгмаша) гэжэ шэнэлэгдэhэн оперо табигдаа hэн. Энэ театрта национальна зүжэгүүдые үсөөнөөр табилга хадаа ехэ дутагдалнуудай нэгэниинь мүн.

Ород драмын театрын мүнөө үеын пьесэнүүдэй нилээд олошорбошье, зүжэгүүдынь уранhайханайнгаа талаар доодо хэмжээндэ табигдана.

Зарим пьесэнүүдэй (жэшээлхэдэ, «Ехэ долгиной») удха буруу болгогдоhон байна.

Тэрэшэлэн Гүрэнэй Бурят-Монголой филармониин репертуар муу байна.

—Искусствын эмхи зургаануудта кадрнууд буруугаар шэлэн абтана, —гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Хүнүүдые ажалда абахадаа, тэдэнэй политическэ талаарнь ба хэрэг шадабариень шалгаха заабари бэелүүлэгдэнэгүй. Тэрээн дээрэhээ боложо хүдэлмэрилэгшэдынь олоор hэлгэгдэнэ. Гансахан филармониhоо 1952 ондо 85 хүн ажалhаа гаргагдаа.

Чайковскиин нэрэмжэтэ Бурят-Монголой театрально-хүгжэмэй училищи искусствын мэргэжэлтэдые үсөөнөөр бэлэдхэнэ, дүүргэжэ гараhан олон хүнүүдынь ондоо ажалда хүдэлмэрилнэ.

Оперо ба баледэй театрта, мүн гүрэнэй филармонидо ажалай журам муугаар табигданхай. Энэнь идеологическа фронтын хүдэлмэрилэгшэдтэ зохисогүй байна. Илангаяа филармониин хүдэлмэрилэгшэдэй зүгhөө ажалай журам ехээр эбдэгдэнэ. Тэрэшэлэн искусствын бусадшье хэдэ хэдэн организацинуудта hуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Олохон хүдэлмэрилэгшэд политкружогой занятида ябадаггүй, мүн өөhэдөө бэеэ даагаад hурахаяашье болиhон байна.

Искусствын эмхи зургаанууд,—гэжэ элидхэлшэ саашань хэлэбэ, —партиин XIX съездын шиидхэбэринүүд болон драматическа театрнуудтахи репертуар тухай ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолнуудые дүүргэлтэ болгон, 1953 ондо хүдэлмэреэ эрид hайжаруулха ёhотой.

Элидхэлшын hүүлээр нүхэд Николаев, Шейна, Михайловский, Шанюшкина, Сергеев болон бусад олон хүнүүд үгэ хэлээ. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи искусствын хэрэгүүдые эрхилхэ комитедэй начальнигые орлогшо нүхэр Ширяев, КПСС-эй горкомой секретарь нүхэр Жалсабон гэгшэд үгэ хэлэжэ, искусствын эмхи зургаануудай хүдэлмэриин ехэ дутагдалнуудай шалтагаануудые элирүүлhэн, тэдэниие усадхаха зорилго табиhан байна.

Кино харуулгынгаа түсэб дүүргэбэ

Кяхтын аймагай кинофикациин таhаг ажалшадта кино харуулгынгаа үнгэрэгшэ жэлэй түсэбые холо үлүүлэн дүүргээ. Тиигэжэ түсэбынь сеанснуудай талаар 126, хүнүүдые хабаадуулгын талаар 122,8, мүнгэ суглуулгын талаар 106,6 процент дүүргэгдэhэн байна. 1952 ондо хүдөө нютагуудта хоёр мянга хахад дахин кино харуулагдаа. Тэрээндэ 144 мянга шахуу хүнүүд, 75 мянгаhаа дээшэ хүүгэд хабаадуулагдаа. Иигэжэ жэлэй турша соо hуурин тосхон бүхэндэ 45 дахин кино харуулагдаhан байна.

Энэ амжалта яахадаа туйлагдааб гэхэдэ, ажалшадай культурна эрилтые хангаха хэрэгтэ киногой хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлhэнэй, тэдэнэй дунда ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэриие hайжаруулhанай ба социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлhэнэй ашаар лэ туйлагдаа.

П. Кремлев.

Семинар болобо

hаяхан Бичурын аймагай культурын байшанда аймагай культурын хүдэлмэрилэгшэдэй хоёр үдэрэй семинар болобо. Семинарта хабаадагшад «Партиин XIX съездын шиидхэбэринүүд хадаа тэмсэлэй ба илалтын программа мүн», «Социализмhаа коммунизмда дамжан орожо байhан үедэ олониитэ ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ тухай», «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэhэн И. В. Сталинай зохёол тухай, «Уласхоорондын байдал» ба мүн бусадшье темэнүүдээр элидхэл болон лекцинүүдые шагнаба.

Тэрэшэлэн семинарай үедэ драматическа кружогой түсэб зохёохо ба дуунуудые дуулажа hураха тушаа практическа занятинууд үнгэргэгдэhэн байна.

М. Фалилеев.

Бурят-монгол литературна хэлэндэ дефис хэрэглэлгэ тухай

...үгэнүүдые амяарнь, суртань ба дефистэйгээр бэшэлгын журамшуулагдаагүй байдал бурят-монгол литературна хэлэнэй мүнөө байгаа орфографиин дутуунуудайнь нэгэн юм.

Иигэжэ элдэб янзаар бэшэлгэ хадаа хэлэнэй эгээн жэжэхэн хуби болохо үгэнүүдэй удха дээрэhээ үндэhэлдэг юм. Үгэ хадаа хэлэнэй словарна бүридэлэй единицэ байха зэргээр «...хамагhаа урид хэлэндэ барилгын материал боложо үгэдэг юм» (И. Сталин).

Үгэнүүдые суртань бэшэлгэ имагтал ород хэлэнэй нүлөө дээрэhээ гарадаг юм hаа, харин дефистэйгээр бэшэлгэ имагтал бурят-монгол хэлэнэй лексикэдэ таарамжатай зүйл мүн болоно.

«Дефис болбол үгые таhалан нүгөө мүртэ абаашалтада хэрэглэдэг ба хоёр гурбан үгэ холбохын түлөө, жэшээнь «как-нибудь» гэhэн үгын дунда табидаг богонихон зурлаа мүн» (Д. Н. Ушаков, «Толковый словарь»).

Бурят-монгол литературна хэлэндэ дефис хэрэглэхэ тухай асуудал БМИК, «Бурят-Монголой үнэн» газетын редакци ба бусад газарнуудта нэгэтэбэшэ хэлсэгдэhэн болобошье, тусхай тодо шиидхэбэри гаргагдаагүй аад, авторнууд, орчуулагшад, редакторнууд болон бусад мүнөө хүрэтэр өөhэд өөhэдынгөө дураар бэшэдэг зандаа.

Тиибэшье мүнөө үедэ бурят-монгол хэлэндэ дефистэйгээр бэшэгдэхэ ёhотой арсашагүй хэдэн бүлэг үгэнүүдые тодолжо болоно. Эдэ бүлэгүүдэй тоодо нэгэ удхатай аад, элдэб янзаар дахалдан тааража хоёрлоhон үгэнүүд оролсохо байна. Юрэнхыдөө хоёрлоhон үгэнүүдэй хойтохи үгэнь грамматическа болон удхынгаа функци даажа ябадаг, урдахи үгынь hүүлэй тогтууригүй «н» үгы болодог байна.

Хоёрлоhон үгэнүүдые иимээр бүлэглэжэ болоно:

I. Юрын хоёрлолго (гү, али дабталга)—үгэнь үнөөхил формоороо дабтагдадаг; тус бүлэг дотор иимэнүүд үгэнүүд ушардаг гэбэл:

1) юумэнэй нэрэнүүд: бүлэг-бүлэг модод; үе-үе; хирэ-хирэ; хирэ-хирэ болоол; хэсэг-хэсэг мяхан г.м.;

2) тэмдэгэй нэрэнүүд: гонзогор-гонзогор модонууд; зурагар-зурагар гал; жэрэгэр-жэрэгэр харшанууд; шнираг-шнираг хүбүүд г.м.;

3) глаголнууд: маараа-маараа мал болохо, ябаа-ябаа—хүн болохо; тэрэлдэ харан-харан дууласагаана; нюдөөрөө шэртэн-шэртэн байна; хүлеэ-хүлеэ—юумэ харагданагүй; ябаhаа-ябаhаа барагданагүй, яагаа холо хүрэжэ ерэhэн хүн гээшэбиб г.м.;

4) наречи: толгойгоо дэмы-дэмы эльбэсэгээхэ; тэнгэриин дуун удаа-удаа нэрьенэ г.м.;

5) междометинүүд (харааниинь, имагтал абяа дууряаhан междометинүүд), ехэнхидээ тэдэниие голой болгодог «гэхэ» ба «гүүлэхэ» гэhэн үгэнүүд дахалдана: гүргы-гүргы; лас-лас тоншохо; тас-тас хазаха; тон-тон гэхэ; хон-хон хусаха; хон-хон дуугарха; хул-хул гэхэ; хэн-хэн энеэхэ; шан-шан гэхэ г.м.;

6) междометно-глагольно формонууд: багсагад-багсагад гэхэ; жэрэс-жэрэс алхалалдаха; тэбхэс-тэбхэс хүдэлхэ; хибэдэhээ жаабар-жаабар хибэхэ; шүдэгүй жабжаяа бүлхэр-бүлхэр хүдэлгэхэ; ялагад-ялагад гэхэ г.м.

II. Сложношог болоhон юрын хоёрлолго, энэ ушарта:

1) түрүүшынь хахадай hүүлэйнь тогтууригүй «н» hалажа үгы болоно: мянга-мянган хүнүүд; түргэ-түргэн; хэдэ-хэдэн хүнүүд; хурда-хурдан г. м.;

2) хоёрдохи хахадынь сложно болоходоо:

а) заримдаа өөртэ гү, али нюурта хамаадалтай падежнэ залгалтануудтай байдаг: ама-аманhаа асууха; ами-аминдаа hууха; ами-амяараа гараха; бага-багаар эдихэ; бухал-бухалаарнь асалха; бэе-бэеhээ хэмшээрхэхэ; бэе-бэеэ дэмжэлсэхэ; гар-гараа барилсаха; гэр-гэртээ тараха; дээрэ-дээрэhээ асуудал hураха; жэл-жэлээрээ; нюур-нюураа харалсаха; саг-сагаараа, сахилзэ хүхөөрөө; туд-тудтаа; удаа-удаагаар; урда-урдаhаа харалсаха; үдэр-үдэрөөрөө; хайр шулуун оботор-обогороор адхаатай; hара-hараараа; шанга шангаар энеэлдэхэ; янза-янзын г.м.;

б) багадхаhан суффикстай байдаг: үсөө-үсөөхэн; тиигэбэл hайн-hайхан гээшэ; арай-арайхан; муу-муухай сэдьхэлтэй; шол-шолхон дуhаха г. м.;

в) хамаадалай суффикстай байдаг: монсогор модонуудые дээрэ-дээрэнь ябталха г.м.;

г) асуудалай түлөөнэй үгэ ба наречинүүд «гүй» гэhэн отрицательна частицатай байдаг: али-алигүй; хаана-хаанагүй; юу-юугүй; хэзээ-хэзээгүй, хэн-хэнгүйгөөр, хэзээ-хэзээшьегүй; хэн-хэн тэшэгүй г.м.;

д) баталалгын модальна частица (-л,-лэ) гү, али хүсэлэй болон өөрсэгүйн (-ш,-шье) частицатай байдаг: заа-зуушье; нохой-нохойл, болгоожо-хаража байгаарай; тоололжол-тоололжол hууха; хошон шог үгэ хэлээд-хэлээд лэ абана; хааял, г. м.

III. Аялга найралдаhан юрын хоёрлолго—энэ ушарта урда үгынь «а, аа» абянууд хойто үгэ соогоо «у, уу» болодог (заримдаа тад hөөргэ байдаг), зарим диалектдэ «о, оо» болодог:

а) юумэнэй нэрэнүүд: хажуу-хужуу; бү адхи (бү адха гэхын орондо) хахад-хухад; хуушан сагта дасан-дусан олон байгаа г.м.;

б) тэмдэгэй нэрэнүүд ба наречинүүд: заа-зуухан; заа-зуушье; хууша-хаашан; шаажанхы-шуужанхы г.м.;

в) глаголнууд: аахилха-уухилха гү, али уухилха-аахилха; гайгаха-гуйгаха; дуулигад-даалигад гэхэ; шууяжа-шааяжа байна г. м.;

г) междометинүүд ба междометишүү үгэнүүд: аамаг-оомог; ар-ур гэлдэхэ; галаг-гулаг дуутай галуун; ган-гун гэхэ; тал-тул гэлдэхэ; халта-хулта мэндэшэлхэ; халта-хулта хараха; угзага-агзага гүүлэхэ; хан-хун гэхэ; hаб-hоб хусаха; hальба-hольбо гэжэ; hалир-hулир гэhээр ошобо; hаршага-hуршага болохо; hаршага-hоршого гэлдэхэ г.м.;

IV. Гараhан үгэнүүдэй (нэгэhээ гурба хүрэтэр үетэй) hуурине гү, али үндэhэн үгэнүүдэй үндэhэнүүдые хэрэглэhэн редупликатна хоёрлолго:

1) нэрэ үгэнүүдhээ гараhан: ондо-ондоогоор; урда-урданайхиhаа ехэ; хэзээ-хэзээнэйхидэл адли; хэзээнэйхиhээ hайн г.м.;

2) глаголhоо гараhан: бороо оробоhоор лэ байна; ерэ-ерэhээр; ёолэ-ёолохо; нюур-нюутар—нюрганай забhараар; хабша-хабшатар—хабhанай забhараар; поезд аалидаhаар, тала дунда гэнтэ байшаhан юм; уйла-уйлаhаар—хүн болохо, маара-маараhаар—мал болохо; үргэлжэдөө ород хэлэ hураха гэжэ оролдо-оролдоhоор оролдоно; хойно-хойноhоонь нэхэ-нэхэhээр нэхэшэнэ г.м.;

3) наречиhээ гараhан: мүнэ-мүнөө ерэжэ байна ха гү? хаа-хаанаhаа, хаана-хаанаhаа г. м.

V. Сложно редупликатна хоёрлолго, энээнэй түлөө үгын hуурнин түрүүшын үеые хэрэглэдэг (зүгөөр удаан аялгань түргэн аялга болодог), тиихэдээ:

1) тэрээндэнь «б» нэмэдэг (заримдаа аялга тааpahан байдаг): бэбборо гэхын орондо бод-боро (сагаанhаа бод-боро лээрэ); гэбгэнтэ; хаб-халуун, хаб-хара; хубхуурай, хуб-хуушан, хүб-хүйтэн, хүб-хүхэ; hоб-hонор; шаб-шарахан; хэб хэзээнэй хэрэг г. м. ба г. з.;

2) тэрээндэнь (-гар,-гэр,-гор гэhэн hүүлтэй тэмдэгэй нэрэнүүдhээ гараhан байхадань), (ра,-рэ-ро, заримдаа-ла,-лэ,-ло) нэмэдэг: арбагар, ара-аабагар, ара-арзагар; жоро-жорногорхон хоншоор; зура-зуунагар аман; мара-маадагар; мэрэ-мэлжэгэрхэн толгой; няра-нясагар; тэрэ-тэбхэгэр, тэрэ-тэзэгэр, тэрэ-тэрхэгэр; hара-hарнагар; hүрэ-hүүзэгэр; шара-шантагар г.м.;

3) тэрээндэ -ша,-шэ,-шо нэмэдэг: хоб-хошо; хоол-хошо; хүдэлмэри-хүшэ г.м.;

4) тэрээндэ -лдар,-лдэр,-лдор нэмэдэг: бэе-бэлдэр; хилээмэ-хэлдэр.

VI. Аялга дууряаhан («сууряанай») хоёрлолго, тиихэдээ

1) мүн тэрэ үгэнь түрүүшын хашалгые «м» хашалгаар hэлгэжэ, аялган эхитэй үгэ hаань м хашалга нэмээжэ хэрэглэгдэдэг юм, зүгөөр үгэнь уралай (б гү, али м) хашалгаар эхилhэн байгаа hаань тэрээнэй орондо «с» хашалган ородог: анда-манда болохо; арзагар-марзагар араа шүдэн; арба hалаа арьялаа-барьялаа эбэр; аржа-баржа бухалнууд; арха-барха; арья-барья шулуунууд; бага-сага; борсо-сорёо мяхан; бордигор-сордигор; бүлэг-сүлэгөөр; манса-санса болохо (сел); монсо-сонсо; үргэл-мүргэл хэхэ; харгы-маргы; харуул-маруул; hүргүули-мургуули г. м.;

2) хоёрдохи «үгэнь» (дууряаhан «үгэнь») урда шэлэн гарадаг аад, энэ ушарта «т» хашалган хэрэглэгдэнэ: аамаг-таамаг; абар-табар; агтаг болохо; агнаха-тагнаха; алаха-талаха; алмай-талмай (архи алмайтай, тамхи талмайтай); альган-тальган болохо; анир-танирғүй; арма-тарма; армаг-тармаг; аша таша; бүүр-түүр; машина -ташина; маяг-таяг; ураг -тараг; ээл-тээл болохо г. м. ба—г. з. жэшээнь, мэртэ-түргэн, нэрэ-түрэ гэhэн үгэнүүдтэ аялганай hэлгэhэн («э» гэхын орондо «ү»)—энэ ушарта тэргэн (удхаараа таарахагүй, «телега») гэхын орондо түргэн гэhэн ушар хадаа хоёрдохи «үгыень» гол үгэдэнь удхаарнь тааруулхын түлөө гаргаhан байгаа ёhотой.

(*Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта*).

Уhанай үерhөө болжо хохидолдо opohон Англиин хүн зондо советскэ олониитын организацинуудай туhаламжа

ЛОНДОН, февралиин 25. (ТАСС). Февралиин турша дотор Англида уhанай ехээр үерлэхэдэ, 3 мянга гаран хүн hураггүйгөөр үгы боложо, 50 мянга шахуу хүн гэр байрагүй үлэhэниинь мэдээжэ.

Энээнтэй дашарамдуулан, СССР-эй посол А. А. Громыко Англиин гадаадын хэрэгүүдэй Министерстводэ орожо, английска арадта тохёолдоhон аюул гасалан тушаа шаналалаа мэдүүлhэн байна.

Советскэ Союзай олониитын организацинууд үерhөө боложо хохидогшодто туhаламжа үзүүлхэ фонддо 90.000 фунт стерлинг эльгээбэ. Туhаламжа үзүүлхэ фонд ВЦСПС-hээ 50 мянган фунт стерлинг, Центросоюзhаа — 20 мянган фунт стерлинг, Улаан Хэрээhэнэй ба Улаан Хахад-hарын Обществонуудай Гүйсэдкомhоо — 12 мянган фунт стерлинг ба советскэ эхэнэрнүүдэй Антифашистска Комитедhээ —8 мянган фунт стерлинг абаа.

Советскэ олониитын организацинуудай үзүүлhэн туhаламжа тухай мэдээсэлнүүдые олонхи газетэнүүд түрүү хуудаhанууд дээрээ толилбо. «Таймс» газетэ энэ темэдэ редакционно статья зорюулба.

ЛОНДОН, февралиин 25. (ТАСС). Англо-советскэ хани барисаанай обществын түрүүлэгшэ Г. Плэттс—Миллс советскэ организацинуудта—ВЦСПС-дэ, Центросоюзда, Улаан Хэрээhэнэй ба Улаан Хахад-hарын Обществодо, эхэнэрнүүдэй Антифашистска Комитедтэ — телеграмма эльгээбэ. Англида үерэй болоходо хохидолдо орохон хүнүүдтэ туhаламжа үзүүлhэнэй түлөө баясхалан тус телеграмма соогоо хүргэнэ. Телеграмма соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Англида hая үерэй болоходо хохидоhон хүнүүдтэ танай үзүүлhэн hайн hайхан туhаламжа англо-советскэ хани барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ нэмэри болоно, энэ хадаа национальна ба политическэ илгаануудhаа дулдыдангүйгөөр бүхы хүнүүдтэ хүн ёhоной үнэн зүрхэнэй энэрхы сэдьхэлээр Танай хандадаг тухай гэршэлнэ».

Советскэ олониитын организацинуудта эльгээhэн телеграмма соогоо Лондоной мэр лорд Руперт де ля Бере хадаа hая шуурганай ба үерэй болоходо хохидолдо орохон Зүүн ба Зүүн-Урда Британиин хүн зондо советскэ организацинуудай угаа ехээр талархаhанай түлөө баясхалан хүргэнэ. «Танай hайн hайхан сэдьхэлэй туhаламжада хүртэхэ хүнүүдэй үнэн зүрхэнэй баясхалангые энэ туhаламжа эльгээhэн бүхы хүнүүдтэ дамжуулан хүртэжэ хайралыт»—гэжэ телеграмма соонь хэлэгдэнэ.

ЛОНДОН, февралиин 25. (ТАСС). СССР-эй посол Громыкые урижа асарааб, үерhөө боложо хохидолдо орогшодто туhаламжа үзүүлхэ фонддо 90 мянган фунт стерлинг үгэhэнэйнь түлөө английска правительствын баясхалангые тэрээндэ мэдүүлээб гэжэ премьер-министр Черчилль общинануудай палатада мэдүүлбэ.

Уhанай үерhөө боложо хохидолдо орohон Голландиин хүн зондо советскэ олониитын организацинуудай туhаламжа

ГААГА, февралиин 26. (ТАСС). Февраль hарада Хойто далайда хүсэтэ hалхинай болоходо уhа ехээр үерлэжэ, эрье шадарай провинцинуудай хүн зон хохидолдо ороо. Голландска правительствын мэдээсэhэнэй ёhоор, үерэй болоходо 700 мянга шахуу хүн хохидолдо орohон ба 1400 шахуу хүн үхэhэн байна.

Голландида тохёолдоhон аюул гасалантай дашарамдуулан, СССР-эй посол Г. Т. Зайцев Голландиин премьер-министртэ шаналалаа мэдүүлээ.

«Хохидогшодто туhалха голландска национальна фонддо» советскэ олониитын организацинуудhаа миллион гульден, тэрэ тоодо ВЦСПС-hээ—500 мянган гульден, Центросоюзhаа—250 мянган гульден, советскэ эхэнэрнүүдэй Антифашистска комитедhээ—100 мянган гульден, Улаан Хэрээhэнэй ба Улаан Хахад-hарын Обществонуудай Гүйсэдкомhоо—150 мянган гульден оруулагдаба. Советскэ олониитын организацинуудай үзүүлhэн туhаламжа тухай мэдээсэл голландска радиогоор дамжуулагдаа.

Үерhөө боложо хохидолдо орohон голландска хүн зондо Советскэ Союзай олониитын организацинуудай үзүүлhэн туhаламжа тухай мэдээсэлнүүдые голландска газетэнүүд эли газартаа толилбо.

«Хохидогшодто туhалха национальна фонд» хадаа үерhөө боложо хохидолдо орohон голландска арадта хани барисаанай, баян ехэ туhаламжа үзүүлhэнэйнь түлөө ВЦСПС-тэ, Центросоюзда, советскэ эхэнэрнүүдэй Антифашистска Комитедтэ, Улаан Хэрээhэнэй ба Улаан Хахад-hарын Обществонуудай Гүйсэдкомдо, бүхы советскэ арадта баясхалан дамжуулан хүргэхэ гэhэн гуйлтатайгаар Советскэ Союзай Посольстводо хандаба.

Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин гүйсэдхэхэ комитедэй сесси Венэдэ нээгдээ

ВЕНА, февралиин 25. (ТАСС). Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин (ВФП) гүйсэдхэхэ комитедэй сесси мүнөөдэр Венэдэ нээгдээ.

Франциин, Италиин, СССР-эй, Хитадай Арадай Республикын, Голландиин, Чехословакиин, Индиин, Германска Демократическа Республикын, Польшын, Румыниин, Ливанай, Австралиин, Венгриин, Люксембургын, Иранай, Бельгиин, Англиин, Финляндиин, Индонезиин, Ямайкын, Японии, Кубагай, Грециин, Австриин, Мексикын ба бусад оронуудай профсоюзна организацинуудай түлөөлэгшэд сесси дээрэ байлсана.

Сессиин зүблэхэ зүйлдэ иимэ асуудалнууд табигдаба:

1. Хүдэлмэригүйдэлгэдэ эсэргүү, hайн салин хүлhэнэй түлөө, профсоюзна эрхэнүүдэй түлөө тэмсэлдэ ажалшадые нэгэдүүлхэ талаар профсоюзуудай ажал-ябуулгын зорилгонууд ба методүүд; 2. ВФП-гэй гурбадахи конгрессые зарлалга; 3. Эб найрамдал хамгаалха арадуудай Конгрессэй шиидхэбэринүүд ба тэдэниие бэелүүлгэдэ профсоюзуудай үүргэ; 4. Өөрынгөө байдал hайжаруулхын түлөө хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй тэмсэлые шангадхалга.

СССР-эй арадуудай искусствые Швейцарида hонирхоно

БЕРН, февралиин 25. (ТАСС). Фрибургска университедэй хоорой концерт Базельдэ боложо, СССР-эй хойто районуудай, Уралай ба СССР-эй европейскэ хубиин арадай дуунуудые дуулаба.

Энэ концерт тухай өөрынгөө корреспондентын тоосоо толилхо зуураа, «Националь цейтунг» газетэ ород арадай хүгжэмэй баялигые тэмдэглэбэ. «Ород арад шэнги иимэ хүгжэмтэ арадай дуунууд эртэ урда саг hаа хойшо гамтайгаар хадагалагдан ерэhэн тула, хүгжэмынь онсо hайхан шанартай байна» гэжэ газетэ бэшэнэ.

«Нейе Бернер цейтунг» газетын мэдээсэhэнэй ёhоор, Люцерныи городской театр Чайковскиин «Евгений Онегин» гэжэ оперо табиба. Олониитэ тэрэниие ехэ баяртайгаар угтаба.

Гадаадын капитал Итали худар нэбтэрэн ороно

РИМ, февралиин 25. (ТАСС). Гадаадын нефтяной дүрбэн компани (гурбаниинь американска, нэгэниинь английска) мүнөө Италиин территори дээрэ нефтяной газарнуудые бэдэржэ байна. «Американ интернейшнл фьюэл компани» гэдэг 211 мянган гектар талмайтай концесси абаа; «Медитерэниен ойл компани» —88 мянган гектарта; «Макмиллан петролеум корпорейшн» —12 мянган гектарта; «Дарси экспрорейшн» компани» (английска) —81 мянган гектарта концесситэй болоо.

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, февралиин 26. (ТАСС). Арадай армиин соединенинүүд ба Хитадай арадай hайндуратанай частьнууд американо-английска интервентнүүдтэ болон лисынмановска сэрэгүүдтэ эсэргүү хамгаалгын байлдаануудые хэбэ гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

Дайсанай самолёдуудые агнан буудагшад мүнөөдэр дайсанай 2 самолёт унагаагаа.

Вьетнамска арадай арми амжалтатайгаар дайлалдана

ПЕКИН, февралиин 25. (ТАСС). Вьетнамска информационно агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, Вьетнамска арадай армиин частьнууд, Куанг-Намда, Да-Нангда, мүн Ан-Хэдэ табадахи зоно шадар дайсанай тылдэ дайлалдажа байгаа арадай партизанууд ехэ амжалтануудые туйлаа гэжэ Синьхуа агентство дамжуулба. Табадахи зонын хадата райондо ба Кхань-Хоа районой урда талада дайлалдажа байгаа вьетнамска арадай армиин частьнууд дайсанда хэдэн сохилто хэбэ.

Жиал-Лай, Контум ба Дак-Лак провинцинуудта партизанска районууд ехээр үргэдхэгдөө.

Энэ оной январьла Вьетнамска арадай армиин частьнууд Ан-Хэ районд дайсаниие хүсэтэйгөөр сохибо. Өөрынгөө байдал hайжаруулха зорилгоор, Куи-Ньондо десант буулгаха гэhэн hэдэлгэнь буруу hүрэжэ, хэhэн операцинь гэдэргээ сохигдобо.

Вьетнамска арадай армиин частьнуудтай нигта хани харилсаатай байдаг национальна үсөөнхидэй эмхитэй эсэргүүсэлгэ тэрэшэлэн шангадажа байна.

Партизанска дайн улам үргэн далайсатай болоно.

Гитлеровскэ генералнууд американска империалистнуудта алба хэнэ

БЕРЛИН, февралиин 24. (ТАСС). «Аахенер нахрихтен» гэжэ баруун-германска газетын мэдээсэhэнэй ёhоор, «Россида олоhон дүй дүршэл дээрэhээ үндэhэлэн», американска танкистнуудые hургахыень гитлеровскэ танкова сэрэгэй генерал ябаhан фон Зенгертэ Баруун Германидахи американска сэрэгэй засагаархид даабари үгөө.

Гитлеровскэ генерал «Россида механизированнэ соединенинүүдые хэрэглэхэ гол проблемэнүүд» тухай лекци уншаха юм.

Зенгер энэ темээр түрүүшынгээ лекци Бад Крайцнахтахи казармануудта байрлаhан американска танкова частьда уншаа.

Энэ мэдээсэлэй ёhоор, американска сэрэгэй засагаархид «Россида дүй дүршэл» олоhон гитлеровскэ бусадшье офицернүүд ба генералнуудые лекци уншалгада хабаадуулха hанаатай.

„Европейскэ армида“ хабаадагша гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн дээрэ

РИМ, февралиин 24. (ТАСС). Мүнөөдэр Римдэ зургаан гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд Де Гаспери (Итали), Аденауэр (Баруун Германи), Бидо (Франци), Бейен (Голланди), Ван Зееланд (Бельги), Беш (Люксембург) гэгшэдэй хабаадалгатай зүблөөн нээгдэбэ.

Зүблөөнэй зүбшэхэ зүйлдэнь хоёр гол пунктнууд ороно: зургаан гүрэнүүдэй таможниин союз байгуулха тухай голландска проект ба «Европын политическэ нэгэдэлэй» проект. Гэбэшье, зүблөөндэ хабаадагшад гол түлэб «европейскэ арми» тухай договорто зорюулан французска правительствын дурадхаhан «нэмэлтэ протоколнуудые» зүбшэн хэлсэхэ юм гэжэ газетэнүүд тэмдэглэнэ.

«Эдэ протоколнуудтай холбоотой арсалдаанууд «Европейскэ хамгаалгын нэгэдэлэй» үг удхыень дайрана, баруунай агрессивнэ блогой ниитэ кризисые харуулна...» гэжэ «Унита» газетэ бэшэнэ.

Бразилида үлэсхэлэн болоно

МОНТЕВИДЕО, февралиин 24. (ТАСС). Орон дотор ехэ ган гасуурай ба үлэсхэлэнэй болоhон тухай Бразилиин хэблэл толилжо үргэлжэлhөөр.

7.466 мянган хүн зонтой штадууд ган гасуурта дайрагданхай гэжэ «Импренса популар» газетэ мэдээсэнэ.

Пиауй штадта хүн зоной 42 процентнь Рио Гранде-до-Нортеда —76 процентнь, Параибта — 54 процентнь, Банедэ — 42 процентнь, Сеарта — 100 процентнь үлэсэжэ байна.

Худалдан абалгын талаар федеральна комиссиин түрүүлэгшэ Бенхамина Соареса Кавельо гэгшын «О популар» газетэдэ бэшэhэн мэдүүлгын ёhоор, ороной зүүн-хойто зүгтэ 3 жэл соо үргэлжэлhэн ган гасуур, тухайлхада, 12 миллион хүниие хүшэр хүндэ байдалда оруулаа.

Бразилиин правительство үлэсэжэ байhан улад зондо туhаламжа үзүүлхэ ба ган гасуурые уридшалан зайсуулха ямаршье шухала хэмжээнүүдые абанагүй гэжэ хэблэл тэмдэглэнэ.

Советскэ шатаршадай илалта

Советскэ мастер Толуш шатарай уласхоорондын турнирта илаба

БУХАРЕСТ, февралиин 25. (ТАСС). Бухарестдэ шатарай уласхоорондын турнирай hүүлшын 19-дэхи тур мүнөөдэр болоо. Спасский Толуш хоёрой парти түрүүшээр дүүрээ, тэдэнэр 15-дахи ябадалдаа тэнсэбэ. Тэрэнэй hүүлээр Петросян — О'Келли (Бельги), Смыслов— Л. Сабо (Венгри) гэгшэд тэнсэхые зүбшөөгөө.

Тиимэ болохолоороо Толуш, Петросян, Смыслов турнирта илагшад гэжэ тодорбо.

Рэдулеску—Болеславский гэгшэдэй парти дүүрээгүй.

hарын турша дотор үргэлжэлhэн тэмсэлэй эсэстэ советскэ шатаршад түрүүшын 6 hууринуудай табыень эзэлээд, тон ехэ илалта туйлаа.

14 очко абаhан мастер Толуш (СССР) Бухарестдэ болоhон уласхоорондын турнирта нэгэдэхи hуури эзэлбэ.

Бухарестдэ шатарай уласхоорондын турнир баярай оршон байдалда дүүрэбэ

БУХАРЕСТ, февралиин 26. (ТАСС). hүүлшын турта хойшолуулагдаhан, Рэдулеску—Болеславский гэгшэдэй парти февралиин 26-да наадагдаба. Тэдэнэр 14 час наадажа, 142-дохи ябадалдаа тэнсэбэ.

Тиимэ болохолоороо, турнирта түрүү hууринуудые эсэслэн хубаарилга иимэ гэбэл: Толуш (СССР) 14 очко абажа, нэгэдэхи hуури, Петросян (СССР) 13 очко абажа хоёрдохи hуури, Смыслов (СССР) 12,5 очко абажа гурбадахи hуури эзэлээ.

Тус бүри 12 очко абаhан Болеславский (СССР), Л. Сабо (Венгри) ба Спасский (СССР) дүрбэдэхи, табадахи ба зургаадахи hууринуудые эзэлбэ.

БУХАРЕСТ, февралиин 26. (ТАСС). Шатарай уласхоорондын турнир мүнөө үдэшэ Бухарестдэ баярай оршон байдалда дүүрэбэ. Академик Михаил Садовяну баярай үгэ хэлээ. Турнирта илагшадта шангууд барюулагдаба. Турнирай эрхим партинуудай түлөө тусхай шангуудые барюулга тэрэшэлэн болобо. Бардатай (Норвеги) наадаhан партиин түлөө Спасский (СССР) нэгэдэхи тусхай шан абаба. Эрхим партинуудай түлөө хоёрдохи ба гурбадахи тусхай шангууд Смысловто ба Рейхертэ (Румыни) олгогдобо.

Бурят-монгол литературна хэлэндэ дефис хэрэглэлгэ тухай

(Түгэсхэл)

Жэшээлхэдэ орэд хэлэндэ: «Дал в наследство мне мой батюшка-гусляр Гусли-мысли да весёлых песен дар» (Скиталец) — эндэ удхагүй «-мусли» гэхын орондо «мысли» гэжэ удхатай үгэ оруулаа. Мүн А. П. Чехов «шуры-муры» гэхын орондо шуры-амуры гэжэ бэшээ юм.

3) мүн лэ урда шэлэн х (хааяахан—ондоо) үзэгөөр эхилhэн үгэнүүдтэ «йот» хэрэглэгдэнэ: амаяма сохихо; ама-яма хазаад эдихэ; орёо-ёрёо (шүдэн, столбнууд); хааяз; хаагуур-яагуур; хаана-яачагүй; хаб-яб бариха, хаб-яб хааха, хан-ян гүүлэхэ, хан-ян хүрэшэбэ; хар-яр гэхэ; хон-ён; хэды-еды г. м.;

4) мүн урда шэлэн «з» хэрэглэгдэнэ; ааг-зааг дуугарха, ааг-зааг гэнгүй; ан-зан; аха-заха; бүүлзүүл үүбэг-зүбэг;

5) мүн урда шэлэн (хараачнинь. танса нэгэн ушарта) «д» хэрэглэгдэнэ; урам-дурам эхир; уруу-дуруу ба уруу-духа (энэ пунктын хоёрдохи подпунктые үзэ);

6) мүн урда шэлэн (заримдаа эгэшэг абяаень хубилгажа) «х» хэрэглэгдэнэ: абжага-хабжага; ламахама; машина-хашина; эмээл-хэмээл; юумэ-хүүмэ; юухэн-хүүхэн болоо; яаха-хээхэ; яалтай-хээлтэй гээшэб?, ямар-хэмэр г. м.;

7) мүн урда шэлэн «ш» хэрэглэгдэнэ: абир-шэбэр үгэ; абтайшэбтэй амтуури-шэмтүүри; түбэршэбэр дуугаралсаха; ури-шэри; хараал-шэрээл болохо; эбэр-шэбэр hахал; эди-шэди г. м.;

8) мүн урда шэлэн «h» хэрэглэгдэнэ: шулэ-hалан; хүлhэ-hалhан: үлгэ-hалга г. м.;

9) мүн урда шэлэн «с» үзэг (абяа нэгэдүүлгэтэйгээр) хэрэглэгдэнэ: ар-сар хэрэгүүд; уур-саар ехэтэй; үүр-сүүрээр бодоошон, үбдэл-сүбдэл түүгээшэн (шаазгай);

10) мүн урда шэлэн (а-hаа эхилhэн үгэнүүдтэ) бу хэрэглэгдэнэ: аг-буг болохо; алаха-булаха; ан-бун болохо—магад, үлүү-булуу гэhэн үгы энэ бүлэгтэ оруулхада болоно. (энэ пунктын хоёрдохи подпунктые үзэ);

11) мүн урда шэлэн «ж» хэрэглэгдэнэ, зүгөөр аялгануудынь урдуурхи түрэлэй (ү, э) болодог: амhарта-жэмhэртэ: абяа-жэбээн; гүрэм-жэрэм; нам-жэм; хартаабха-жэртээбхэ; харгы-жэргы; хармаан жэрмээн; хоб-жэб; хоб-жэбхэнээ шэрэхэ; хоблохо-жэблэхэ; хон-жэн; хорэ-жэрэн; hомо-жэмэн; hормиhо-жэрмэhээ хараха г. м. ба г. з.;

12) мүн тэрэ шэлэн «г» хэрэглэгдэжэ, зүгөөр аялган абяануудынь «о» болодог: мэхэ-гохо; мэхэтэй-гохотой хүн; жэжэ-гожо юумэнүүд:

Иимэ ушарнуудта дефис хэрэглэдэг болоо hаа, хэблэгдэhэн ба бэшэмэл текстые ойлгохонь хилбар болохоhоо гадна, бурят-монгол хэлэндэ дэлгэрэнги омонимиие (адляар дуулдадаг үгэнүүд аад, тон ондо ондоо удхатай байдаг ушар) ба эмографиие (ондо ондоо удхатай үгэнүүд адляар бэшэгдэдэг ушарые) үгы болгожо шадаха байна. Жэшээнь: тэрэ тэбхэр шулуун, тэрэ тэрхэгэр хүн гэжэ бэшээд, hүүлээрнь тэрэ-тэбхэр шулуун, тэрэ-тэрхэгэр хүн гэжэ бэшээ hаа удхань тон хоёр ондоо болоно.

Тэрээнhээ гадна хаб-хара, хаб-халуун, хаб-яб гэжэ дефистэйгээр бэшэгдэhэн үгэнүүдые бидэнэр текст соо харахаар, хаб-гээшэнь бэеэ даанги удхатай үгэ бэшэ, харин ямар нэгэн найруулгын зүйл гэжэ дары ойлгохо байнабди, теэдшье хойноо дефистэй энэ хаб-болбол жэшээнь, хаб нохой, хаб загаhан, хаб гэтэр гэhэн үгэнүүдhээ, мүн хаб (ямар хаб?) гэhэн асуудалай частицаhаа илгарна.

Нүгөө талаhаа дефисые хоёрлоhон үгэhөө бэшэ ондоо ушарнуудта мүн ород хэлэнэй жэшээ дахан үргэнөөр хэрэглэhэнэй хэрэггүй гэжэ бодогдоно. Тиибэл бурят-монгол хэлэндэ дефис дан олон болошохо байна.

Манай Бурят-Монголой уранзохёолшод хоёрлоhон үгэнүүдые, шангадхалгын элдэб наречи болон частицануудые дан үлүүгээр хэрэглэнэ гэжэ hүүл дээрэнь тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээнь, гансахан сонхотой гэхэдэ, — хан гэжэ суффикснь «оройдоол, миин» ганса сонхотой гэhэн удхыень дүүрэнээр даа hан байбашье, үшөө «тон гансахан», «габ гансахан сонхотой» гэхэ мэтээр бэшэдэг байха юм. «Хуряангы, тобшо байлга хадаа прозын эрхим шанарынь юм» гэжэ А. С. Пушкин бэшэhэн байгаа.

К. ЧЕРЕМИСОВ.

Редакциhаа:

Нүхэр Черемисовэй энэ статья зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдана. Тиимэhээ уранзохёолшод, оршуулагшад, түрэлхи хэлэнэй багшанар болон бусад нүхэдые hанамжануудаа бэшэхыень гуйнабди.

АГЫН hОНИНУУ

АЖАЛТА ҮДЭРТӨӨ—25 МЯНГАН ТҮХЭРИГ

Округоймнай колхозууд жэ
жэлдэ баян олзотой болоно.
гойтын районой «Социализм»
хоз гэшүүдэйнгээ ажалта үдэр
хэндэ 6 түхэриг 85 мүнгэ, 2,8 ки
грамм таряа ба бэшэ бэшэ
дуктнуудые хубаагаа. Ажалай
мэлтэ түлэбэридэ 400 центнер о
hон үгтөө. Хонишон нүхэр Буда
повай бүлэ ажалта үдэртөө 25 м
ган түхэриг, 10 тонно таряа аб
Мүн хонишон Жаб Жаргалов аж
та үдэртөө 14 мянган түхэриг
hан байна. Зугаалайн Ленинэй
рэмжэтэ колхозой адуушан аж
үдэртөө мүнгөөр 17.693 түхэриг,
пүүд таряа абаа. Иимэ жэшээ
олон.

МАЛДАА ДУЛААН БАЙР БАРИНА

Дульдаргын Швернигэй нэр
жэтэ колхозой гэшүүд ниит
малда дулаан байра барина.
нөө 750 толгой малай байха т
вой байранууд, тэрэ тоодо 120
гой үнеэдэй ба 50 толгой туга
байха байранууд баригдаа. Га
малшадай байха 3 гэр, 4 авт
шинын байха нэгэ гараж б
жа дүүргэгдэхэ ойротоо. 1953 о
1500 хонидой байха 2 байра, т
лай ба үхэрэй байха нэгэ б
баригдаха юм.

ШАТАРАЙ ТУРНИР

hаяхан округой культурын
шан соо «Колхозник» гэжэ hайн
ранай спортивна обществын А
районой шатаршадай турнир б
бо. Тус нааданда 7 шатаршад
баадаа. Тэдэнэй дунда Карл М
сын нэрэмжэтэ колхозой гэш
Смирнов 12-hоо 12 очко абажа,
рүү hуури эзэлээд, колхознигүү
областной чемпионадта хабаа
эрхэ олоо. Хоёрдохи hуурие
ши-Балдан Мункуев эзэлhэн
на.

КОНЦЕРТНЭ АГИТБРИГАД

Культурын окружной Байша
дэргэдэхи агитбригада райо
колхозуудта гаража, концертнэ
мернүүдые харуулаа. Програм
дань Ж. Тумуновай «Фермэ дэ
гэжэ пьесэ, дуу, шүлэг, хүгж
номернууд оролсоно. Тус ко
тыень хамта мянга шахуу ко
нигууд хараа.

УНШАГШАДТАЙ УУЛЗАЛГ

Февралиин эхеэр окружной ку
турын Байшан соо Бурят-Монго
уранзохёолшо Ж. Тумуновтай
шагшадай уулзалга болоо.

Уулзалга дээрэ «Дайнай hүү
хи жэлнүүдтэ бурят-монгол ли
ратурын хүгжэлтэ» гэhэн те
уранзохёолшо Ж. Тумунов элид
хээ.

Элидхэлэй hүүлээр нютагай
дүүд А. Жамбалон, Ж. Бал
жабон өөhэдынгөө зохёолну
уншажа үгөө. Уулзалгада х
200 гаран уншагшад хабаадаа.

7 АРЬЯАТАНИИЕ АЛАА

Ангуушадай hайндуранай обще
вын гэшүүн Доржи Жабон (Ха
лай МТС-эй директор) сезон со
шоно, 3 үнэгэ, 10 торхируу ала
байна. Тэрэнэйнгээ түлөө 1575
хэриг шан абаа. Мүнөө тэрэ су
тэй сагтаа агнаhаар.

Д. Даба

Төбшо hонинууд

☆ **Кварталайнгаа даалга 168 процент.** Нижне-Ангарска
таhанай комбинадай нүхэр И.
хатовай хүтэлбэрилдэг загаhа
рилгын бригада 1953 онойнгоо
рүүшын кварталай даалгаба
hунгалтын үдэр болотор 168 п
цент дүүргэбэ.

☆ **Санын кросс.** Чесанын дол
жэлэй hургуулиин (Хэжэнгэ)
ба 7 классуудай 60 гаран hураг
саhын кросс үнгэргэбэ. Мүрыс
дэ 7-дохи классай hурагша Во
Халбаев түрүү hуури эзэлээ.
урилдаанда хабаадалсаhан hу
ша бүхэн БГТО-гэй нормо дүү
жэ шадаhан байна.

Редакторай орлогш
Д. Л. ЛОБСАНО

«ПРОГРЕСС» кинотеатрта—«Ма
ка» гэжэ уранhайханай үнгэтэ ф
(10 ч. 45 м., 12 ч. 30 м., 14 ч. 1
16, 17 ч. 45 м., 19 ч. 30 м., 21 ч.
ба 23 часта).

«ЭРДЭМ» кинотеатрта—«Ленин
ондо» (11 часта), «Тэрэниие Сүхэ-Б
гэжэ нэрлэдэг» (14 часта), «Хүгж
түүхэ» (14 ба 20 часта).

Адрес редакции. г Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85, отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства —10-17, пропаганды и переводов—6
культуры и быта, промышленности —4-52, мест. информации и писем —11-05. Для междугородных переговоров—16.

Н—00482. Типография Управления по делам полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.00